

362.932
ส ๙42ก
จ. ๒

การจัดบริการสวัสดิการสังคม : กรณีศึกษา สถานสงเคราะห์เด็กอ่อน รังสิต

สารนิพนธ์
ของ
เสาวนีย์ พวงมาลัย

28 ก.ค. 2549

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ

พฤษภาคม 2549

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

1 29 2283

การจัดบริการสวัสดิการสังคม : กรณีศึกษา สถานสงเคราะห์เด็กอ่อน รั้งสิต

บทคัดย่อ
ของ
เสาวนีย์ พวงมาลัย

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ
พฤษภาคม 2549

เสาวนีย์ พวงมาลัย. (2549). *การจัดบริการสวัสดิการสังคม : กรณีศึกษา สถานสงเคราะห์*

เด็กอ่อน รังสิต. สารนิพนธ์ ปร.ม. (นโยบายสาธารณะ). กรุงเทพฯ:

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์:

อาจารย์จักราพิทย์ ธนาคม.

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดบริการสวัสดิการสังคม : กรณีศึกษา สถานสงเคราะห์เด็กอ่อน รังสิต” กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดบริการสวัสดิการสังคม สภาพปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์เด็กอ่อน รังสิต เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาการจัดบริการสวัสดิการสังคมแก่เด็กที่เหมาะสมต่อผู้ดำเนินงาน โดยใช้วิธีศึกษาจากเอกสาร (Documentary Study) และการศึกษาภาคสนาม (Field Study) โดยการสัมภาษณ์ นักพัฒนาสังคม นักโภชนาการ และผู้ปฏิบัติงาน เพื่อทราบทัศนะ ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. การบริหารงานตามนโยบายการจัดบริการสวัสดิการสังคมของสถานสงเคราะห์เด็กอ่อน รังสิต เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้
2. แนวทางในการพัฒนาการจัดบริการสวัสดิการสังคมของสถานสงเคราะห์เด็กอ่อน รังสิต ควรกำหนดแผนการพัฒนาด้านอาคาร สถานที่ และจัดสรรงบประมาณให้สอดคล้องกับการดำเนินงานให้ครอบคลุมทุกภารกิจ อันจะทำให้การให้บริการของสถานสงเคราะห์เด็กอ่อน รังสิต เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

PUBLIC WELFARE SERVICE PROVIDER : A CASE STUDY IN CHILD
CARE FOR RANGSIT BABIES' HOME

AN ABSTRACT
BY
SAOWANEE PUANGMALAI

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Public Administration Degree in Public Policy
at Srinakharinwirot University

May 2006

Saowanee Puangmalai. (2006). *Public Welfare Service Provider: A Case Study in Child Care for Rangsit Babies' Home*. . Master's Project, M.P.A. (Public Policy). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University.
Advisor: Mr. Jakaratit Tanakom.

The research of "Public Welfare Service Provider: A Case Study in Child Care for Rangsit Babies' Home", the Department of Social Development and Public Welfare was aimed to study the public welfare service providers, problematic conditions and obstacles in the operation of Rangsit Babies' Home in order to propose the potential ways suitable for the administrators in developing public welfare service provider for children. The methods for this study were Documentary Study and Field Study pertaining to the interview of social developers, nutritionists, and practitioners so as to know about the attitudes, opinions and recommendations.

The results of the study were concludes as follows:

1. The administration as the policy of public welfare service provider was performed according to the set objectives.
2. For the potential ways in developing public welfare service providers for Rangsit Babies' Home, the plan for developing buildings and places as well as the budget allocation should be set in accordance with the operation covering all missions in order to make the service provider for Rangsit Babies' Home more effective.

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และคณะกรรมการ
สอบได้พิจารณาสารนิพนธ์ เรื่อง การจัดบริการสวัสดิการสังคม : กรณีศึกษา สถานสงเคราะห์เด็กอ่อน
รังสิต ของ เสาวนีย์ พวงมาลัย ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

(อาจารย์ จักรกิตติย์ ธนาคม)

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตร

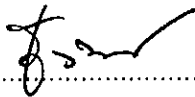
(อาจารย์ จักรกิตติย์ ธนาคม)

คณะกรรมการสอบ

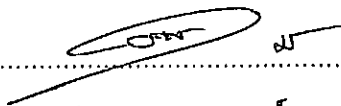
(อาจารย์ จักรกิตติย์ ธนาคม)

ประธาน

(อาจารย์ ชีวินทร์ ฉายาชวลิต)

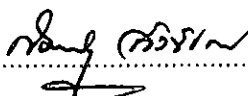
กรรมการสอบสารนิพนธ์

(รองศาสตราจารย์ ดร.วรพิทย์ มีมาก)

กรรมการสอบสารนิพนธ์

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติมา สังข์เกษม)

คณบดีคณะสังคมศาสตร์

วันที่ 19 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2549

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยดีเป็นเพราะผู้วิจัยได้รับความกรุณาอย่างยิ่งจาก อาจารย์ จักรทิพย์ ธนาคม อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ รวมทั้ง อาจารย์ชีวินทร์ ฉายาขวลิต และ รองศาสตราจารย์ ดร.วรพิทย์ มีมาก กรรมการสอบสารนิพนธ์ ที่กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่า เพื่อให้คำปรึกษาแนะนำการจัดทำงานวิจัยนี้ทุกขั้นตอน ซึ่งส่งผลให้ผู้วิจัยได้พัฒนากระบวนการ ในด้านการคิดวิเคราะห์ การอ่านตีความ และวิธีการทำงานวิจัยที่ถูกต้อง เพื่อให้ได้งานวิจัย เป็นไปอย่างมีคุณค่า ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ คณาจารย์ทุกท่านที่ให้ความรู้แก่ผู้วิจัยในการศึกษา ตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ ซึ่งทำให้ผู้วิจัยเข้าใจ ถึงคุณค่าของการศึกษามากยิ่งขึ้น รวมทั้งผู้บริหาร นักสังคมสงเคราะห์และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ในสถานสงเคราะห์เด็กอ่อน รังสิต ทุกท่าน ที่กรุณาให้ความร่วมมือและเสียสละเวลาให้ข้อมูลแก่ ผู้วิจัยอย่างเต็มที่ตลอดเวลาของการศึกษา

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณ คุณพ่อ คุณแม่ และครอบครัวพวงมาลัย ที่เป็นกำลังใจ ในการศึกษา คุณอนุภาพ นันทพันธ์ ที่คอยให้ข้อเสนอแนะในการดำเนินการวิจัยทุกขั้นตอน เพื่อน ๆ ทุกท่านที่คอยช่วยเหลือและให้กำลังใจที่ดี ตลอดระยะเวลาที่ศึกษาและทำงานวิจัย ผู้วิจัย ขอกราบขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

เสาวนีย์ พวงมาลัย

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	2
ปัญหาการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	3
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย.....	4
2 เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และกรอบความคิดในการวิจัย.....	5
ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการจัดบริการสวัสดิการสังคมแก่เด็ก.....	5
นโยบายการพัฒนาเด็กและเยาวชน.....	8
แนวคิดการจัดสวัสดิการเด็ก.....	14
ทฤษฎีความเป็นพลเมือง.....	17
ทฤษฎีกลุ่มผลประโยชน์และสวัสดิการโดยรัฐ.....	17
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	18
กรอบความคิดในการวิจัย.....	21
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	22
วิธีการศึกษาปรากฏการณ์.....	22
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	22
การประมวลผลข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	23
4 การนำเสนอผลการวิจัย.....	24
ประวัติความเป็นมาของสถานสงเคราะห์เด็กอ่อน รังสิต.....	24
รายงานสรุปกิจการสถานสงเคราะห์เด็กอ่อน รังสิต	28
มาตรฐานในการดูแลและพัฒนาเด็กอ่อนในสถานสงเคราะห์.....	33

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 บทสรุป หรือข้อเสนอเชิงทฤษฎีและข้อเสนอแนะ.....	42
สรุปผลการศึกษา.....	42
บรรณานุกรม.....	46
ประวัติผู้ทำสารนิพนธ์.....	49

บัญชีภาพประกอบ

ตาราง	หน้า
1 อัตรากำลังข้าราชการ เจ้าหน้าที่ สถานสงเคราะห์เด็กอ่อน รังสิต.....	28
2 จำนวนเด็กที่อยู่ในความอุปการะสถานสงเคราะห์เด็กอ่อน รังสิต.....	29
3 จำนวนเด็กแยกตามภูมิภาค.....	29
4 กิจกรรมประจำวันของเด็ก.....	31
5 จำนวนเด็กรับเข้าอุปการะ.....	32
6 จำนวนเด็กที่จำหน่าย.....	32
7 การรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม.....	33

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 การบริหารงานสถานสงเคราะห์เด็กอ่อน รังสิต.....	27

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

งานสวัสดิการสังคมเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคนทุกคนในสังคมตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่งตาย อาจกล่าวได้ว่าวัฏจักรชีวิต (Life Cycle) ของคนในสังคมแต่ละคนต้องได้รับการขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น บริการด้านสุขอนามัย บริการด้านการศึกษา บริการด้านที่อยู่อาศัย เป็นต้น ซึ่งมักจะมีข้อคำถามว่า ใครควรจะทำหน้าจัดระบบบริการสวัสดิการสังคมให้กับประชาชน และใครควรจะได้รับบริการบ้าง คนทุกคนในสังคมและหรือกลุ่มผู้ด้อยโอกาสในสังคมควรจะได้รับ การดูแลก่อนทำอะไรที่จะทำให้คนในสังคมได้รับการสวัสดิการสังคมอย่างทั่วถึง

ในอดีตการดูแลคุ้มครองสมาชิกของสังคมเป็นหน้าที่ของครอบครัว ครอบครัวจึงเป็นสถาบันแรกที่สำคัญต่อการสร้างระบบความมั่นคงทางสังคมให้กับครอบครัว ซึ่งขึ้นอยู่กับเศรษฐกิจของครอบครัวนั้น ๆ ว่าเป็นอย่างไร แต่ถ้าครอบครัวไม่สามารถทำหน้าที่ดังกล่าวได้ เครือญาติ เพื่อนบ้าน ก็จะทำหน้าที่ให้การดูแลสงเคราะห์แบบชั่วคราว จากลักษณะเช่นนี้จึงทำให้รัฐต้องเข้ามา มีบทบาทรับผิดชอบในการจัดบริการขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อกลุ่มคนที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองในลักษณะของการจัดตั้งสถาบันหรือองค์กรดูแลรับผิดชอบ (ระพีพรรณ คำหอม. 2545: 1 - 2)

ในปัจจุบันสถานการณ์ด้านเศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว และนับแต่ประเทศไทยได้เกิดวิกฤติเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 ก่อให้เกิดปัญหาสังคมตามมานับการ บางเรื่องมีความรุนแรงและสลับซับซ้อน และนับวันมีแต่จะขยายตัวและเพิ่มความรุนแรงมากขึ้น ปัญหาสังคมเป็นปัญหาใหญ่ที่ต้องเร่งแก้ไขในทุกด้านไปพร้อม ๆ กัน จากสภาพสังคมในปัจจุบัน ส่งผลให้สถาบันครอบครัวเปลี่ยนแปลงไปจากครอบครัวขยายเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น เนื่องจากพ่อแม่ต้องออกไปประกอบอาชีพนอกบ้าน เพื่อให้มีรายได้เพียงพอในการครองชีพ ซึ่งปัญหาทางเศรษฐกิจทำให้เกิดปัญหาการอพยพแรงงาน การไม่มีที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่ง ความยากจน การหย่าร้าง และปัญหาสังคมอื่น ๆ อีกหลายประการ ทำให้สถาบันครอบครัวบางส่วนไม่สามารถแสดงบทบาทและหน้าที่ในการเลี้ยงดูสมาชิกของครอบครัวได้เต็มที่ ดังนั้น เด็กบางส่วน ของครอบครัวอาจประสบปัญหาและจัดอยู่ในสภาวะยากลำบาก เพราะความอ่อนแอของสถาบันครอบครัว (สุรวิรัตน์ ก้านบัวแก้ว. 2542: 1)

จากผลสำรวจความคิดเห็น เรื่องการจัดทำแผนพัฒนางานสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์แห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2545 - 2549) ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ฉบับที่ 9 เกี่ยวกับปัญหาสังคมทั่วประเทศ จำนวน 2002 ตัวอย่างในปี 2544 พบว่า ปัญหาความยากจนและการว่างงาน ปัญหากลุ่มผู้ด้อยโอกาส เช่น เด็กถูกทอดทิ้ง คนเร่ร่อนขอทาน เป็นปัญหาที่ต้องเร่งแก้ไขในลำดับต้น ๆ ถึงแม้ว่าเรามีกฎหมายที่ครอบคลุมด้านสวัสดิการสังคมโดยตรงเช่น พระราชบัญญัติส่งเสริมสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2546 พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 เป็นต้น แต่ก็ยังคงปรากฏปัญหาของสังคมที่รุนแรงและเด่นชัด เช่น ยังมีคนไทยกลุ่มใหญ่ ที่ยังเข้าไม่ถึงบริการและสวัสดิการด้านต่าง ๆ ปัญหาความรุนแรงที่เลือกปฏิบัติต่อเด็ก สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาสกลุ่มต่าง ๆ (ชนิษฐา เทวินทร ภักดี. 2548: 1 - 2) ภาพรวมของปัญหาเหล่านี้ รัฐยังได้คำนึงถึงบุคคลอีกกลุ่มหนึ่ง ซึ่งด้อยโอกาสเกือบจะทุก ๆ ด้าน เริ่มตั้งแต่การมีสถาบันครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์และมั่นคง เช่น บิดามารดาแยกทางกัน เสียชีวิต ต้องโทษหรือตกอยู่ในสภาวะอื่นใดที่ไม่สามารถอยู่กับครอบครัวของตนเองได้ ผลกระทบจากสาเหตุดังกล่าวจึงเกิดแก่เด็ก ซึ่งเป็นสมาชิก ในครอบครัวโดยตรงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เด็กบางคนจึงกลายเป็น เด็กกำพร้า อนาคต ถูกทอดทิ้งจากผู้อุปการะเลี้ยงดูและเด็กที่บิดามารดา หรือผู้ปกครองให้การอุปการะเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสม ดังปรากฏข้อมูลรายงานว่า ในปี พ.ศ. 2520 มีบุคคลบางกลุ่มประกอบอาชีพซื้อขายเด็กให้แก่ชาวต่างประเทศ โดยได้รับค่าตอบแทนในอัตราสูงมาก ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520 – 2524) คณะรัฐมนตรีได้มีมติ กำหนดมาตรการป้องกันการซื้อขาย ตามหนังสือที่ สร 0202/6143 ลงวันที่ 19 พฤษภาคม 2520 กำหนดให้สถานพยาบาลทั้งของรัฐและเอกชนส่งเด็กกำพร้า อนาคต ถูกทอดทิ้ง ที่อยู่ในความอุปการะให้แก่ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ (กรมประชาสงเคราะห์) อย่างช้าไม่เกิน 6 เดือน ซึ่งกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ (กรมประชาสงเคราะห์) ได้จัดตั้งสถานสงเคราะห์ขึ้นอีก 1 แห่งเพื่อรับอุปการะเด็กที่เพิ่มขึ้น คือ สถานสงเคราะห์เด็กอ่อน รังสิต เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2522

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยสนใจเลือกศึกษาการจัดบริการสวัสดิการสังคม กรณีศึกษา สถานสงเคราะห์เด็กอ่อน รังสิต เนื่องจากเป็นหน่วยงานของรัฐหน่วยงานหนึ่งที่ให้บริการสวัสดิการสังคมแก่เด็กที่ประสบปัญหาต่าง ๆ ผลการวิจัยจะเป็นแนวทางในการจัดบริการสวัสดิการสังคมที่เหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาการจัดบริการสวัสดิการสังคมของสถานสงเคราะห์เด็กอ่อน รังสิต

2. เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาการจัดบริการสวัสดิการสังคมแก่เด็กที่เหมาะสมต่อผู้ดำเนินงานต่อไป

ปัญหาการวิจัย

การจัดบริการสวัสดิการสังคมของสถานสงเคราะห์เด็กอ่อน รังสิต มีรูปแบบการจัดการตามมาตรฐานขั้นต่ำหรือไม่

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาแบบเจาะลึก (In-depth Interview) เป็นกรณีศึกษา (Case Study) หน่วยงานที่ทำงานด้านเด็กอ่อนหนึ่งองค์กรได้แก่ สถานสงเคราะห์เด็กอ่อน รังสิต กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ซึ่งเป็นหน่วยงานภาครัฐ โดยทำการศึกษาจากเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานด้านสังคมสงเคราะห์กับเด็ก รวมถึงสามารถให้ข้อมูลที่สำคัญ และมีความครอบคลุมในบทบาทหน้าที่ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดบริการสวัสดิการสังคม ได้แก่ นักสังคมสงเคราะห์ นักโภชนาการ และระดับผู้ปฏิบัติงาน โดยผู้ศึกษาจะยึดข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเป็นหลักในการวิเคราะห์ข้อมูล

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. สวัสดิการสังคม หมายถึง ระบบการจัดบริการสังคมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาสังคมและพัฒนาสังคม รวมทั้งการส่งเสริมความมั่นคงทางสังคม เพื่อให้ประชาชนสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้ในระดับมาตรฐาน โดยบริการดังกล่าวจะต้องตอบสนองความต้องการพื้นฐานของประชาชน ให้ได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ทั้งในด้านการศึกษาที่ดี การมีสุขภาพอนามัย การมีที่อยู่อาศัย การมีงานทำ การมีรายได้ การมีสวัสดิการแรงงาน การมีความมั่นคงทางสังคม การมีนันทนาการ และบริการทางสังคมทั่วไป โดยระบบบริการสังคมต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และสิทธิที่ประชาชนต้องได้รับและเข้ามามีส่วนร่วมในระบบการจัดบริการทางสังคมในทุกระดับ (คณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการสังคมแห่งชาติ. 2545: 4)

2. การจัดบริการสวัสดิการสังคม หมายถึง การจัดบริการสวัสดิการสังคม ตามที่คณะกรรมการกำหนด (พระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2546)

3. เด็ก หมายถึง บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์แต่ไม่รวมถึง ผู้ที่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส (พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ได้ทราบถึงการการจัดบริการสวัสดิการสังคมของสถานสงเคราะห์เด็กอ่อน รังสิต
2. ผลการวิจัยจะได้นำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดบริการสวัสดิการสังคมแก่เด็กที่เหมาะสมแก่ผู้ดำเนินงานต่อไป

บทที่ 2

เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และกรอบความคิดในการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การจัดการบริการสวัสดิการสังคม : กรณีศึกษา สถานสงเคราะห์เด็กอ่อน
รังสิต ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

1. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการจัดการบริการสวัสดิการสังคมแก่เด็ก
2. นโยบายการพัฒนาเด็กและเยาวชน
3. แนวคิดการจัดสวัสดิการเด็ก
4. ทฤษฎีความเป็นพลเมือง
5. ทฤษฎีกลุ่มผลประโยชน์และสวัสดิการโดยรัฐ
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการจัดการบริการสวัสดิการสังคมแก่เด็ก

กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นหน่วยงานหลักที่มีภารกิจเกี่ยวกับการให้บริการสวัสดิการสังคม การสังคมสงเคราะห์แก่ ผู้ด้อยโอกาส ผู้ยากไร้ คนไร้ที่พึ่ง ผู้ประสบปัญหาทางสังคม โดยการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหา รูปแบบของสถานสงเคราะห์ และการประสานงานส่งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการส่งเสริม สนับสนุนให้ชุมชนและท้องถิ่นจัดสวัสดิการสังคม เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายที่มีปัญหาทางสังคม สามารถดำรงชีวิตและพึ่งตนเองได้อย่างมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ และกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ได้กำหนดเป้าหมายการให้บริการที่สอดคล้องกับเป้าหมายการให้บริการสาธารณะของ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ คือ ประชาชนได้รับบริการสวัสดิการสังคมที่เหมาะสม และประชาชนมีความมั่นคงในการดำรงชีวิต โดยมีเป้าหมายการให้บริการ ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมายผู้ด้อยโอกาสและยากจนได้รับบริการสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการที่จำเป็น ซึ่งได้แก่ เด็กและเยาวชน คนชรา คนพิการ คนไร้ที่พึ่ง สตรี และผู้ประสบปัญหาทางสังคม รวมทั้งกลุ่มผู้ติดเชื้อเอดส์และครอบครัว

2. ประชากรกลุ่มเป้าหมายหรือเครือข่ายได้รับการส่งเสริม สนับสนุน และมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ซึ่งกลุ่มเป้าหมายเหล่านี้ ได้แก่ สมาชิกนิคมสร้างตนเอง ชาวเขา ครอบครัวยากจน (กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ. 2549: ออนไลน์)

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาเกี่ยวกับการจัดการบริการสวัสดิการสังคมแก่เด็กอ่อน จึงขอนำเสนอกิจกรรมเป้าหมายเฉพาะเด็กอ่อนซึ่งได้รับบริการเท่านั้น

การจัดสวัสดิการสังคมแก่เด็กและเยาวชน อายุแรกเกิดถึง 18 ปี ที่ประสบปัญหาถูกทอดทิ้ง เปร้อน ประพฤติตนไม่สมควรแก่วัย ถูกกระทำทารุณ ถูกใช้แรงงาน ก้าพร้า ครอบครัวยากจน ตาม ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 294 ลงวันที่ 27 พฤศจิกายน 2515 ซึ่งกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ดำเนินการ ดังนี้

1. สงเคราะห์เด็กในสถานสงเคราะห์

เด็กที่ครอบครัวไม่สามารถให้การเลี้ยงดูได้อย่างเหมาะสม เด็กก้าพร้า ถูกทอดทิ้ง เปร้อน ขอทาน ประพฤติตนไม่สมวัย ถูกทารุณกรรม ถูกใช้เป็นเครื่องมือแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ จะได้รับการอุปการะไว้ในสถานสงเคราะห์ และได้รับบริการปัจจัย 4 การศึกษา ฝึกอาชีพ นันทนาการ รวมถึงกิจกรรมอื่น ๆ เพื่อการพัฒนา และจัดหางานให้ทำเมื่อถึงวัยอันสมควร ปัจจุบัน มีสถานสงเคราะห์ ทุกภูมิภาค ดังนี้

สถานสงเคราะห์เด็กอ่อน (รับเด็กอายุแรกเกิด - 5 ปี) มี 3 แห่ง ที่กรุงเทพมหานคร นนทบุรี และปทุมธานี

สถานแรกรับเด็ก (รับเด็กอายุ 5 - 18 ปี) มี 2 แห่ง ที่กรุงเทพมหานคร และนนทบุรี

สถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก (รับเด็กอายุ 7 - 18 ปี) มี 2 แห่ง ที่จังหวัดขอนแก่น และระยอง

สถานสงเคราะห์เด็ก (รับเด็กอายุ 5 - 18 ปี) มี 17 แห่ง ใน 15 จังหวัด คือ กรุงเทพมหานคร ขอนแก่น ชลบุรี เชียงใหม่ นครราชสีมา นครศรีธรรมราช นนทบุรี นราธิวาส ปทุมธานี ปัตตานี ยะลา สงขลา สระบุรี หนองคาย และอุดรธานี

ศูนย์สงเคราะห์และฝึกอาชีพเยาวชนจังหวัดศรีสะเกษ เป็นศูนย์จัดฝึกอาชีพแก่ เด็กในสถานสงเคราะห์ และเด็กจากครอบครัวยากจน โดยฝึกอาชีพด้านเกษตรกรรม

2. สงเคราะห์เด็กในครอบครัวและชุมชน

2.1 สงเคราะห์เด็กในครอบครัว

เป็นการให้ความช่วยเหลือแก่ครอบครัวที่มีเด็กอายุแรกเกิด ถึง 18 ปี อยู่ใน อุปการะและประสบปัญหาความเดือดร้อน โดยให้บริการให้คำแนะนำปรึกษาแก่เด็ก บิดา มารดา และผู้ปกครอง ช่วยเหลือเป็นค่าครองชีพ ทุนประกอบอาชีพ และ/หรือเครื่องอุปโภค บริโภคแก่ ครอบครัวที่มีเด็ก ให้ทุนการศึกษา อุปกรณ์การศึกษา และ/หรือชุดนักเรียน

2.2 จัดหาครอบครัวทดแทนแก่เด็ก

เป็นการจัดหาครอบครัวใหม่ที่เหมาะสมให้แก่เด็กก้าพร้า ถูกทอดทิ้ง ที่อยู่ใน ความอุปการะของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ อายุแรกเกิด ถึง 18 ปี โดยนักสังคมสงเคราะห์ จะติดตามการเลี้ยงดูเป็นระยะ ๆ จนพ้นเกณฑ์การสงเคราะห์ หรือเปลี่ยนวิธีการสงเคราะห์เป็น

อย่างอื่น ซึ่งอาจพิจารณาสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูเด็ก และ/หรือสิ่งของเครื่องใช้ตามความเหมาะสม

3. พิทักษ์และคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก

เป็นการดำเนินงานที่เกี่ยวกับเด็กที่ประพฤติดนไม่สมควรแก่วัย เด็กเร่ร่อน/หรือขอทานเด็กที่ตกอยู่ในสภาพแวดล้อม ที่ไม่เหมาะสมและอาจเป็นเหตุให้เกิดอันตรายต่อร่างกาย จิตใจ ศีลธรรม และเด็กที่ถูกใช้เป็นเครื่องมือแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ให้การสงเคราะห์ และคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 294 ลงวันที่ 27 พฤศจิกายน 2515 และ พ.ร.บ. ฉบับแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญา (ฉบับ ที่ 20) พ.ศ. 2542 โดยให้การช่วยเหลือ ดังนี้ ให้คำแนะนำปรึกษาแก่บิดา มารดา ผู้ปกครอง ในการป้องกันแก้ไขปัญหาความ ประพฤติเด็กติดตามสอดส่องความประพฤติ เพื่อพัฒนาฟื้นฟูและปรับสภาพเพื่อให้แก่เด็ก และเยาวชน ได้ดำเนินชีวิตในแนวทางที่ถูกต้องและเหมาะสม ช่วยเหลือเด็กและครอบครัว โดยสงเคราะห์เป็นเงินค่าครองชีพ หรือเครื่องอุปโภคบริโภค ฯลฯ ส่งเด็กเข้ารับการสงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิภาพในสถานแรกรับ สถานสงเคราะห์ หรือสถานคุ้มครอง สวัสดิภาพเด็ก โดยให้การศึกษา ฝึกอาชีพ และอบรม แก้ไขปัญหา ความประพฤติ นอกจากนี้ ได้จัดบริการบ้านพักเด็กและครอบครัว (บ้านพักฉุกเฉิน) เพื่อช่วยเหลือเด็ก สตรี และครอบครัวที่ประสบปัญหาความเดือดร้อนเฉพาะหน้า ปัจจุบันมี 24 แห่ง คือ กรุงเทพมหานคร ชลบุรี เชียงใหม่ ภูเก็ต นราธิวาส นครสวรรค์ อุบลราชธานี อุตรธานี สงขลา สุรินทร์ ชุมชน ยะลา สระบุรี พะเยา ปาง ตาก ตรัง ขอนแก่นมหาสารคาม ระยอง นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี ปทุมธานี และกาญจนบุรี

4. การรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

การสงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิภาพแก่เด็กกำพร้า หรือเด็กที่ไม่สามารถอยู่ร่วมกับครอบครัวของตน ให้ได้มีครอบครัวทดแทนที่ถาวร กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ได้สนับสนุนให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. 2522 และพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2533 ซึ่งผู้ที่จะขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้

ด้านกฎหมาย : ต้องเป็นบุคคลที่มีอายุไม่ต่ำกว่า 25 ปี และต้องแก่กว่าเด็กที่จะรับเป็นบุตรบุญธรรมอย่างน้อย 15 ปี : ต้องไม่เป็นผู้ที่ต้องห้ามเป็นผู้ปกครองเด็ก ตามมาตรา 1587 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ด้านสังคม : ต้องเป็นผู้ที่มีความเหมาะสม และมีความพร้อมในหลาย ๆ ด้าน เช่น ไม่ควรมีอายุห่างจากเด็กมากเกินไป แม้ว่ากฎหมายจะกำหนดอายุขั้นต่ำของผู้รับ เด็กโดยมิได้กำหนดอายุชั้นสูงไว้ก็ตาม เป็นผู้ที่มีฐานะความเป็น อยู่มั่นคงมีทรัพย์สินหรือรายได้ที่แน่นอนไม่

ควรเป็นผู้มี หนี้สิน เป็นผู้มีจิตใจที่ดี และเข้าใจวิธีการเลี้ยงดูเด็กเป็นครอบครัวสมบูรณ์ มีเวลาเอาใจใส่เด็กอย่างใกล้ชิด มีเหตุผลที่เหมาะสม และมีความคิดเห็นที่ดีต่อการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ฯลฯ ผู้ประสงค์จะรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม จะต้องได้รับการตรวจสอบคุณสมบัติและความเหมาะสมจากพนักงานเจ้าหน้าที่ และต้องทำการทดลองเลี้ยงดูเด็กไม่น้อยกว่าหกเดือน (เว้นแต่กรณีที่ได้รับยกเว้น การทดลองเลี้ยงดูตามที่กฎหมายกำหนด) โดยเจ้าหน้าที่จะติดตามผลการทดลองเลี้ยงดูตลอดระยะเวลาดังกล่าว ก่อนพิจารณาอนุมัติ ให้จดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ต่อไป (กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ. 2549: ออนไลน์)

2. นโยบายการพัฒนาเด็กและเยาวชน

รัฐได้มีนโยบายเกี่ยวข้องกับสิทธิเด็ก ได้แก่

2.1 กฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540

2.2 นโยบายเยาวชนแห่งชาติและแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนระยะยาว (พ.ศ. 2545 – 2554)

2.3 แผนการพัฒนาเด็กและเยาวชนในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549)

2.4 แผนพัฒนางานสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์แห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2545 – 2549)

2.5 แผนแก้ไขปัญหาลูกในภาวะยากลำบาก (พ.ศ. 2545 – 2549)

โดยมีสาระสำคัญจากการศึกษา สรุปได้ดังนี้

2.1 กฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 (สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. 2545: 53)

รัฐบาลไทยได้กำหนดกฎหมายรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 เป็นแผนแม่บทของการปกครองประเทศไทย โดยมีสาระสำคัญที่เกี่ยวกับเด็กกำหนดไว้ในหมวด 3 เรื่องสิทธิเสรีภาพของประชาชน และหมวด 5 เรื่องแนวนโยบายแห่งรัฐ ตามมาตรา 80 กำหนดว่า รัฐพึงสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาเยาวชนของชาติให้มีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม และเพื่อความมั่นคงของรัฐ

2.2 นโยบายเยาวชนแห่งชาติและแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนระยะยาว (พ.ศ. 2545 – 2554)

คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ. 2545: 40 - 48) ได้กำหนดนโยบายเยาวชนแห่งชาติ และแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนระยะยาว (พ.ศ. 2545 – 2554) ฉบับนี้ เป็นแนวนโยบายและแผนงานในระยะปัจจุบัน อันเนื่องมาจากการปฏิรูประบบราชการที่มีผลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการทำงานด้านเด็กและเยาวชนมีการปรับเปลี่ยนปฏิบัติตามแผน โดยมีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับนโยบายเยาวชนแห่งชาติและแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนระยะยาว ดังนี้

นโยบายเยาวชนแห่งชาติ

รัฐ ครอบครัว สถาบันการศึกษา ชุมชน และสื่อมวลชนต้องร่วมกันสนับสนุน กระบวนการเรียนรู้ การเสริมสร้างทักษะชีวิต เพื่อให้เด็กและเยาวชนเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีความคิดและกล้าตัดสินใจบนพื้นฐานของคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนรู้จักปรับตัวเข้ากับสังคมที่เปลี่ยนแปลงได้ ใช้กฎหมายเป็นกรอบในการพัฒนาและกำหนดภาระหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน เร่งรัดให้มีการติดตาม ประเมินผลการพัฒนาโดยมีดัชนีชี้วัดอย่างเป็นระบบ มียุทธศาสตร์การพัฒนา 3 ยุทธศาสตร์ ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพของเด็กและเยาวชนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ประกอบด้วยการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ตามมาตรการดังต่อไปนี้

2. ด้านสุขภาพและการป้องกัน

จัดบริการสุขภาพอย่างมีคุณภาพโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย สำหรับเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี และให้มีระบบรายงานสุขภาพสำหรับการส่งต่อและรับบริการอย่างต่อเนื่อง สนับสนุนให้โรงเรียนเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพในชุมชน ทั้งสุขภาพกายและใจ สร้างความเข้าใจให้ประชาชน เห็นความสำคัญของการป้องกันโรค เผยแพร่ข่าวสารและให้บริการเกี่ยวกับปัญหาสุขภาพกายและสุขภาพจิต รวมทั้งปัญหาเกี่ยวกับภาวะเสี่ยงตามช่วงอายุต่าง ๆ ให้ประชาชนทราบเป็นระยะ

3. ด้านสติปัญญาและความสามารถในการทำงาน

ส่งเสริมให้ครอบครัว สถาบันการศึกษา และสถาบันทางศาสนา มีส่วนร่วมในการพัฒนาจิตใจและเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ ตลอดจนลดปัญหาความขัดแย้งด้านแนวความคิดระหว่างกัน ให้เด็กและเยาวชนเกิดการเรียนรู้ที่จะแสวงหาข้อมูลในการตัดสินใจด้วยตนเอง มีทักษะในชีวิตด้วยวิธีการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้รู้จักคิด รู้จักเลือกกระหว่างสารสนเทศที่ดีและเหมาะสม จัดระบบการศึกษาสำหรับเยาวชนที่มุ่งผลิตเพื่อการมีงานทำ ตลอดจนสนับสนุนการผลิตกำลังแรงงานที่อยู่ในระบบการศึกษาให้สามารถประกอบอาชีพอิสระมากขึ้น

4. ด้านอารมณ์และความรับผิดชอบตามวัย

สนับสนุนให้บิดามารดาใช้วิธีการเลี้ยงดูบุตรด้วยการให้ความรักสร้างความเข้าใจให้บิดามารดาเห็นคุณค่าของการเป็นต้นแบบ เสริมสร้างลักษณะนิสัยความมีวินัย ความเป็นระเบียบเรียบร้อยและการควบคุมอารมณ์ รู้จักการวางแผนอนาคตการทำงาน การควบคุมอารมณ์ มีระเบียบวินัยในตนเองและเห็นคุณค่าในตนเอง

5. ด้านการมีส่วนร่วมในชุมชนและสังคม

สนับสนุนให้ชุมชน องค์การระดับท้องถิ่นและระดับชาติเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้จากการมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น และกำหนดความต้องการในกิจกรรมของสังคมให้เด็กและเยาวชนเป็นอาสาสมัครในการทำกิจกรรมที่มีประโยชน์ต่อชุมชนและสังคม

ยุทธศาสตร์การพัฒนาครอบครัวและชุมชน ประกอบด้วยดังนี้

ส่งเสริมความสำคัญของการเป็นต้นแบบชีวิตที่ดีของบิดามารดา และผู้นำทางความคิดที่เหมาะสมแก่เด็กทุกวัย บุณณาการเนื้อหาครอบครัวศึกษาให้เป็นส่วนสำคัญของหลักสูตรการเรียนการสอนทุกระดับ และสร้างความเข้าใจโดยผ่านสื่อมวลชนและผ่านบทบาทผู้นำทางสังคมอย่างต่อเนื่อง พัฒนาคุณภาพการบริการแนะแนวและบริการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับครอบครัวการจัดกิจกรรมของครอบครัวในงานพัฒนาชุมชนและสังคม

ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบการบริหารและการจัดการ ประกอบด้วย

6. ด้านการบริหารและการจัดการ

ภาครัฐเป็นหน่วยงานหลัก และสนับสนุนการเตรียมความพร้อมในระยะแรกของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อให้ครอบครัว ชุมชน และองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นมีความพร้อมที่จะเป็นหน่วยงานหลักในการพัฒนาเด็กและเยาวชนอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป ให้มีการประเมินผลการปฏิบัติงานเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง มีการกำหนดตัวชี้วัดและกำหนดผลลัพธ์ของการพัฒนาเด็กและเยาวชน จัดสรรงบประมาณการพัฒนาเด็กและเยาวชนอย่างเป็นองค์รวม

7. ด้านการพัฒนาและปรับปรุงกฎหมาย

พัฒนากฎระเบียบ และข้อบังคับใช้กฎหมายให้รองรับกับสภาพปัญหาของเด็กและเยาวชน เพื่อประโยชน์ในการดูแล และพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เป็นมาตรฐานสากล

8. ด้านการระดมทรัพยากร

สนับสนุนการมีส่วนร่วมจากองค์กรภาคธุรกิจเอกชน และองค์กรประชาชนในการจัดบริการ การส่งเสริมทักษะ และเสริมสร้างประสบการณ์ทางด้านต่าง ๆ เผยแพร่ข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน ทั้งที่ไม่เป็นปัญหาและที่เป็นปัญหาแก่สังคม เพื่อให้สังคมได้รับรู้และชื่นชมในกรณีเป็นตัวอย่างที่ดี

2.3 แผนการพัฒนาเด็กและเยาวชนในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549)

คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2539: 8-9) ได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศ 7 ยุทธศาสตร์ โดยมีสาระที่เกี่ยวข้องกับเด็ก คือ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาคุณภาพคนและการคุ้มครองทางสังคม โดยในข้อ 2.3 การปรับปรุงระบบการคุ้มครองทางสังคมให้มีประสิทธิภาพ ครอบคลุมทั่วถึงและเป็นธรรม เพื่อสร้างหลักประกันแก่คนทุกช่วงวัย โดยเพิ่มประสิทธิภาพระบบหลักประกันสังคม เตรียมความพร้อมของท้องถิ่นในการร่วมรับผิดชอบการบริการสังคม ปรับปรุงกฎหมายคุ้มครองแรงงาน ปรับปรุงแบบการคุ้มครองกลุ่มคนยากจนและผู้ด้อยโอกาส

ข้อ 2.5 การส่งเสริมบทบาทครอบครัว องค์กรทางศาสนา โรงเรียน ชุมชน พัฒนาเอกชนอาสาสมัครและสื่อมวลชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา โดยส่งเสริมให้สถาบันครอบครัวมีความเข้มแข็งในการดูแลและพัฒนาสมาชิกในทุกด้าน สร้างและปลูกจิตสำนึกในความรักชาติและความเป็นไทยอย่างจริงจัง สนับสนุนบทบาทสถาบันทางสังคมต่าง ๆ ในการทำนุและพัฒนามรดกทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น พัฒนาบุคลากรทางศาสนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง รวมทั้งส่งเสริมการพัฒนาสื่อมวลชนทุกประเภทให้มีคุณภาพและประโยชน์ต่อสังคม

2.4 แผนพัฒนางานสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์แห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2545 – 2549)

คณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการสังคม (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการสังคม. 2545: 16 - 19) ได้กำหนดมาตรการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม โดยคำนึงถึงหลักบูรณาการและให้ครอบคลุมงานสวัสดิการสังคมด้านต่าง ๆ โดยได้กำหนดมาตรการจัดสวัสดิการด้านการศึกษา การเพิ่มโอกาสการเข้าถึงการเรียนรู้ของทุกคน จัดให้มีการศึกษาขั้นพื้นฐาน ครอบคลุมประชากรวัยเรียนทุกกลุ่มเป้าหมาย ทั้งผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาสและผู้มีความสามารถพิเศษ การส่งเสริมสนับสนุนให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเครือข่ายทางสังคม ร่วมจัดสวัสดิการ จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์เป็น 4 ยุทธศาสตร์ ในการดำเนินการตามแผนงาน ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์การพิทักษ์คุ้มครองสิทธิบุคคล ครอบครัวและชุมชน

การให้ความสำคัญแก่การจัดบริการทางสังคม เพื่อพิทักษ์คุ้มครองสิทธิด้านสวัสดิการสังคมและประชาชนทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว กลุ่มและชุมชน และการบูรณาการทางสังคม เพื่อให้ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายทุกระดับและได้รับบริการสวัสดิการสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ โดยประชาชนเข้าถึงบริการทางสังคมอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

2. ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบกฎหมายเพื่อคุ้มครองทางสังคม

ให้การคุ้มครองสิทธิประชาชนในงานด้านสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์ โดยให้ความสำคัญกับมาตรการทางกฎหมายในการส่งเสริมและพัฒนาความมั่นคงทางสังคม ให้ครอบคลุมประชาชนทั้งหมด มีการศึกษาทบทวนกฎหมายที่มีอยู่ การเสนอกฎหมายใหม่ พร้อมให้ความสำคัญกับการปฏิบัติตามปฎิญา อนุสัญญา และข้อตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง กับงานสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์

3. ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม

ส่งเสริมบทบาทขององค์กรภาคประชาสังคม องค์กรเอกชน อาสาสมัคร องค์กร ประชาชน องค์กรธุรกิจ องค์กรส่วนท้องถิ่นและสถาบันทางสังคมอื่น ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในงาน สวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์ สร้างและพัฒนาเครือข่ายทางสังคมทุกระดับ ทั้งในประเทศ และต่างประเทศ ตลอดจนการส่งเสริมการลงทุนทางสังคมของภาครัฐในการส่งเสริมการดำเนินงาน ดังกล่าวอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

4. ยุทธศาสตร์พัฒนาการบริหารจัดการ

พัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดด้านสวัสดิการสังคม การส่งเสริมให้เกิดการวิจัยและ พัฒนาในงานด้านสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์ การพัฒนาบุคลากร และวิธีการทำงาน สังคมสงเคราะห์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำงานในลักษณะบูรณาการ ให้ความสำคัญแก่การ ถ่ายโอนงานสู่องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นและองค์การเอกชน การพัฒนาระบบงบประมาณ ตลอดจนการติดตามประเมินผล การประชาสัมพันธ์ รณรงค์ เผยแพร่ เพื่อให้ประชาชนเข้าถึง บริการด้าน สวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์มากขึ้น

2.5 แผนแก้ไขปัญหาลูกในภาวะยากลำบาก (พ.ศ. 2545 – 2549)

คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ (สำนักงานคณะกรรมการ ส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ. 2544: 1-18) ได้กำหนดแผนในการแก้ไขปัญหาลูกที่ไม่ ได้รับการตอบสนองความต้องการพื้นฐาน ซึ่งต้องการความช่วยเหลือจากสังคมเป็นพิเศษอย่าง มาก เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข โดยแบ่งเป็น 6 กลุ่ม ดังนี้

1. เด็กถูกปล่อยปละละเลย ได้แก่ เด็กเร่ร่อน ขอดทาน เด็กถูกทอดทิ้งและกำพร้า เด็กในสลัม ชุมชนแออัด

2. เด็กถูกละเมิดสิทธิ ได้แก่ เด็กถูกทารุณ โสเภณีเด็ก เด็กถูกข่มขืนและแรงงานเด็ก เด็กประพฤติดนไม่เหมาะสม ได้แก่ เด็กติดสารเสพติด ตั้งครรภ์นอกสมรส เด็กก่ออาชญากรรมหรือ ต้องคดี เด็กเข้ารับการฝึกอบรมในสถานพินิจ เด็กมั่วสุมในสถานบริการและสถานเริงรมย์

3. เด็กพิการทางกายและทางจิตใจ พิการทางสติปัญญา
4. เด็กขาดโอกาส ยากจนเข้าไม่ถึงบริการ ได้แก่ ไม่ได้เรียนหนังสือ ลูกกรรมกร ว่างาน
5. เด็กได้รับผลกระทบจากเอดส์ ได้แก่ เด็กเป็นเอดส์ เด็กกำพร้าเพราะพ่อแม่เป็นเอดส์

เป้าหมาย

ครอบครัวมีความเข้มแข็ง และชุมชนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการลดจำนวนเด็กในภาวะยากลำบาก เด็กที่อยู่ในภาวะยากลำบาก ได้รับการช่วยเหลือให้เข้าถึงบริการที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง เกิดเครือข่ายการดำเนินงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และองค์กรประชาชนในทุกระดับ มีการพัฒนาโดยเน้นเด็กในภาวะยากลำบาก เป็นศูนย์กลางในการแก้ไขปัญหา

ลักษณะของแผน

แก้ไขปัญหาเด็กในภาวะยากลำบาก เป็นแผนเชิงนโยบายที่ชี้นำการพัฒนา กลุ่มเป้าหมาย เด็กที่จำเป็นต้องพึ่งพิงผู้อื่นและไม่อาจปกป้องเรียกร้องสิทธิของตนเองได้ ในช่วงปี 2545 - 2549 โดยใช้แนวคิดการจัดบริการที่ตอบสนองพัฒนาการเด็กตามความจำเป็นขั้นพื้นฐาน ในลักษณะองค์รวม คือ เด็ก ครอบครัว และชุมชน ที่มีความร่วมมือระหว่างรัฐ เอกชน และชุมชน เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาเด็กมิให้ตกอยู่ในภาวะยากลำบาก อย่างมีคุณภาพ

มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาเด็กในภาวะยากลำบาก

1. มาตรการพัฒนาความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชนอย่างยั่งยืน

เพื่อให้ครอบครัว ชุมชน สังคม และองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น มีความเข้มแข็งตลอดจนสื่อมวลชนร่วมรับผิดชอบในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเด็กในภาวะยากลำบาก

2. มาตรการพัฒนาระบบช่วยเหลือ ค้ำครอง ป้องกัน บำบัดฟื้นฟู และพัฒนา

ให้เด็กในภาวะยากลำบากได้รับการช่วยเหลือและเข้าถึงบริการที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง โดยสนับสนุนให้ครอบครัว ชุมชน มีส่วนร่วมในการติดตามและค้นหาเด็กในภาวะยากลำบาก มีกระบวนการช่วยเหลือฉุกเฉินอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมและสนับสนุนการมีครอบครัวทดแทนสำหรับเด็กไม่มีครอบครัว สร้างเจตคติการทำงานอย่างเป็นระบบเครือข่าย และให้คนในท้องถิ่น ชุมชน รับผิดชอบดำเนินงาน เสริมสร้างความเข้มแข็งในการส่งต่ออย่างเป็นระบบครบวงจร พัฒนารูปแบบการให้บริการที่หลากหลาย เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กมีทางเลือกที่จะพัฒนาตนเอง

3. มาตรการพัฒนาคุณภาพบริการทางสังคม

พัฒนาระบบบริการทางสังคมให้มีคุณภาพได้มาตรฐานและสามารถกระจายบริการทางสังคมเชิงรุกแก่เด็กในภาวะยากลำบากได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยปรับทัศนคติของคนในสังคมให้เข้าใจวิธีการช่วยเหลือและพัฒนาเด็กในภาวะยากลำบาก สร้างปฏิสัมพันธ์ความ

เป็นมิตรในการสงเคราะห์ บำบัด พื้นฟูและพัฒนาเด็กในภาวะยากลำบาก การจัดบริการด้าน การศึกษา การอบรมอาชีพอย่างครบวงจร โดยให้เด็กเป็นศูนย์กลางการเรียนการสอน ปรับเปลี่ยน รูปแบบการบริการทางสังคมให้สอดคล้องทันต่อเหตุการณ์ตามความต้องการ การสร้างตัวชี้วัดของ คุณภาพบริการ และทำการประเมินผลเพื่อพัฒนาการให้บริการ

4. มาตรการพัฒนากลไกการบริหารและการจัดการ

พัฒนากลไกระบบราชการและปรับปรุงการบริหารจัดการภายในองค์กรและ ระหว่างองค์กรให้ช่วยเหลือเด็กในภาวะยากลำบากอย่างเป็นองค์รวมตามความต้องการของพื้นที่ โดยสร้างทัศนคติแก่บุคลากรของรัฐให้เห็นความสำคัญในการช่วยเหลือเด็กในภาวะยากลำบาก และปรับเปลี่ยนระบบการทำงาน จัดทำฐานข้อมูลเด็ก พัฒนาระบบการใช้ข้อมูล การจัดทำงาน โครงการระหว่างภาครัฐกับเอกชนในการแก้ไขและขยายบริการสำหรับเด็กในภาวะยากลำบาก เพิ่มประสิทธิภาพเครือข่ายการเลี้ยงดูเด็กในภาวะยากลำบาก ให้มีการวิจัยและขยายผล เพื่อการ แก้ปัญหาเด็กในภาวะยากลำบาก

5. มาตรการทางกฎหมาย

ออกกฎหมายบังคับใช้กับผู้กระทำความผิดต่อเด็ก และทบทวน ปรับปรุง กฎหมายที่เกี่ยวข้องให้สามารถคุ้มครอง และบังคับใช้ให้เกิดผลทันกับปัญหาที่เกิดขึ้น

จากมาตรการแนวทางทั้งด้านกฎหมาย และนโยบายในการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชน ได้มุ่งเน้นที่ครอบครัว ชุมชน หน่วยงานของรัฐ เอกชน ร่วมกันดำเนินการในการเข้าไปสนับสนุน ช่วยเหลือเด็ก แบบกระจายความรับผิดชอบ การทำงานด้านเด็กผู้ที่เกี่ยวข้องต้องคำนึงถึงตั้งแต่ การคุ้มครอง ปกป้อง บำบัด พื้นฟู และพัฒนา โดยมีกฎหมายกรอบหลักในการทำงานและกำหนด บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ และใช้นโยบายเป็นแนวทางการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรม มีทิศ ทางการทำงานเดียวกัน โดเน้นประโยชน์ที่เด็กเป็นหลักในการได้รับบริการ

3. แนวคิดการจัดสวัสดิการเด็ก

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการประกอบด้วย

3.1 อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (องค์การสหประชาชาติ, คณะกรรมการด้านสิทธิมนุษยชน. 2544: 1 - 22) เป็นอนุสัญญาของสหประชาชาติที่มีผลบังคับใช้ เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2532 โดยสงวนเป็นข้อที่ 7 ข้อ 12 และข้อ 29 และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 26 เมษายน 2535 มีเนื้อหา สาระดังนี้

1. หลักทั่วไป เป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ การดูแลเด็กทั่วไป ได้แก่ การแสดงความคิด การนับถือศาสนา การคุ้มครองทางด้านวัฒนธรรม ความเสมอภาคภายใต้กฎหมายเดียวกัน การคุ้มครองทางการศึกษา เป็นต้น

2. หลักการคุ้มครองร่างกาย ชีวิต เสรีภาพ และสวัสดิภาพของเด็ก มุ่งความคุ้มครองเด็กไม่ให้ถูกละเมิดสิทธิเหนือร่างกาย เช่น การละเมิดทางเพศ การค้ากำไรทางเศรษฐกิจ การปฏิบัติต่อเด็กอย่างไม่เหมาะสมต่อสวัสดิภาพเด็ก รวมไปถึงการฟื้นฟูเด็กที่ตกเป็นเหยื่อหรือถูกกระทำให้กลับคืนสู่สภาพปกติ

3. หลักการคุ้มครองเด็กที่มีปัญหาความประพฤติ หรือการกระทำความผิดทางอาญา มุ่งที่การคุ้มครองเด็กที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางอาญา ให้ได้รับการปฏิบัติที่แตกต่างจากผู้ต้องหาที่เป็นผู้ใหญ่ โดยให้ได้รับผลร้ายจากการถูกดำเนินคดีและควบคุมตัวน้อยที่สุดสำหรับเด็ก ที่มีปัญหาความประพฤติ คุ้มครองให้มีโอกาสในการแก้ไขให้สามารถเติบโตเป็นพลเมืองดีของสังคม โดยมีแนวคิดที่ว่าเด็กที่กระทำความผิดอาจเพราะขาดวุฒิภาวะ ทำให้สิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลผลักดันความประพฤติเด็ก นอกจากนั้นยังมีหลักประกันไม่ให้เด็กต้องโทษตลอดชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิต

4. หลักการคุ้มครองสิทธิทางแพ่ง มุ่งคุ้มครองเด็กให้มีสิทธิในฐานะเป็นพลเมืองของประเทศ มีการบันทึกทะเบียนการเกิด มีชื่อ มีสัญชาติ สามารถติดต่อกับครอบครัวตน ได้รับการอุปการะเลี้ยงดูจากบิดามารดาหรือผู้ปกครอง โดยมีรัฐเป็นผู้ให้การสนับสนุนและให้หลักประกันในสิทธิเหล่านี้

5. หลักการคุ้มครองเด็กด้วยโอกาส มุ่งคุ้มครองเด็กที่ไม่มีโอกาสได้รับสิทธิเช่นเด็กปกติ ให้ได้รับการอุปการะเลี้ยงดูและดูแลเท่าเทียมกับเด็ก โดยทั่วไปรวมทั้งสามารถใช้ชีวิตให้มีความเป็นอยู่เช่นเดียวกับเด็กปกติ

6. หลักการให้สวัสดิการสังคมแก่เด็ก มุ่งคุ้มครองให้เด็กได้รับข่าวสารข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาของเด็ก ได้รับการดูแลด้านสุขภาพอนามัย การประกันสังคม การศึกษาในแง่การเล่าเรียน และการพัฒนาบุคลิกภาพ การมีมนุษยสัมพันธ์อันดี มีความรับผิดชอบต่อตนเอง สังคม และสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ได้รับการส่งเสริมด้านศิลปวัฒนธรรม

3.2 แนวคิดการจัดสวัสดิการเด็ก

สันติบาตรสวัสดิการเด็กแห่งอเมริกา (The Child Welfare League of America) ได้ให้ความหมาย "งานสวัสดิการเด็ก" (Child Welfare) ไว้ว่า เป็นการจัดบริการสังคม (Social Service) ให้แก่เด็กและเยาวชนที่บิดามารดาของเขาไม่สามารถจะรับผิดชอบเลี้ยงดูได้ตลอดรอดฝั่ง หรือชุมชนของเขาไม่อาจที่จะจัดหาทรัพยากรต่าง ๆ ตลอดจนให้ความคุ้มครองป้องกันตามที่

เด็กและครอบครัวต้องการได้ (ศรีทับทิม พานิชพันธ์. 2536: 21; อ้างอิงจาก วาสนา สรารัมย์. 2542: 24)

Encyclopedia of Social Work (ศรีทับทิม พานิชพันธ์. 2536: 21) ได้ให้ความหมายของคำว่า "สวัสดิการเด็ก" ว่าหมายถึง งานที่สามารถจัดได้ในหลายระดับทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ เพื่อที่จะส่งเสริมพัฒนาการที่ดีให้แก่เด็ก ไม่ว่าจะเป็นทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา และเกี่ยวข้องกับสังคมโดยรวม มากกว่าจะเป็นการจัดให้สำหรับเพียงครอบครัวใดครอบครัวหนึ่งโดยเฉพาะเท่านั้น

ศรีทับทิม พานิชพันธ์ (2536: 21) อธิบายว่า งานสวัสดิการเด็ก (Child Welfare) เป็นงานสังคมสงเคราะห์ประเภทหนึ่ง ซึ่งเกี่ยวข้องกับการแสดงบทบาททางสังคม ปัญหาที่อยู่ในข่ายการช่วยเหลือของการบริการนี้เป็นปัญหาที่เกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างบิดามารดาและบุตร

3.3 แนวคิดการพิทักษ์สิทธิประโยชน์

การพิทักษ์สิทธิประโยชน์ เป็นรูปแบบกระบวนการหนึ่งที่เน้นผู้รับบริการเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาตนเอง โดยมีความเชื่อใจศักยภาพของผู้รับบริการจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง ที่ดี ซึ่งมีนักวิชาการได้กล่าวเกี่ยวกับแนวคิด ดังนี้

วรรณา อรรถเมธากุล (2540: 17) ได้สรุปว่า การพิทักษ์สิทธิประโยชน์ในงานสังคมสงเคราะห์เป็นการกระทำหรือกระบวนการให้ความช่วยเหลือบุคคล กลุ่มประชาชนให้ได้รับทรัพยากรหรือบริการตามสิทธิและผลประโยชน์ที่พึงได้รับ

หทัยรัตน์ มีแสง (2546: 14) ได้สรุปว่า การพิทักษ์สิทธิประโยชน์ หมายถึง การเป็นตัวแทนเพื่อปกป้องสิทธิประโยชน์ให้แก่ผู้รับบริการซึ่งเป็นผู้ด้อยโอกาส ทั้งในระดับปัจเจกบุคคล ครอบครัว กลุ่ม และชุมชน เพื่อให้ผู้ด้อยโอกาสเหล่านั้นได้รับประโยชน์ตามสิทธิที่พึงได้รับอย่างเสมอภาคและเป็นธรรมรวมถึงบทบาทในอันที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในเรื่องของนโยบาย แผนงาน โครงการ รวมทั้งระเบียบวิธีปฏิบัติ

โสภา อ่อนโอภาส (2540: 277) กล่าวถึงรูปแบบของการพิทักษ์สิทธิมี 3 รูปแบบ โดยพิจารณาตามตัวผู้กระทำการ ดังนี้

1. การพิทักษ์สิทธิของตนเอง หมายถึง กระบวนการที่บุคคล หรือกลุ่มบุคคลกระทำการปกป้อง คัดกรอง เรียกร้อง แสดงความคิดเห็นเพื่อผลประโยชน์และความจำเป็นของตนเอง หรือกลุ่ม โดยมีได้พึ่งพิงบุคคลอื่นที่ไม่ได้มีผลประโยชน์เกี่ยวข้องให้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำการพิทักษ์สิทธิ

2. การพิทักษ์สิทธิพลเมือง หมายถึง กระบวนการที่บุคคลอื่นที่มีได้เกี่ยวข้องกับการรับผลประโยชน์หรือผู้เดือดร้อนเข้าช่วยเหลือปกป้องสิทธิให้แก่ผู้ที่เดือดร้อนหรือด้อยโอกาส

3. การพิทักษ์ ทางกฎหมาย หมายถึง กระบวนการทางกฎหมาย ซึ่งนักกฎหมายใช้ทักษะในการพูด เพื่อตรวจสอบข้อด้านพยานโจทก์ จำเลย ให้ได้ความจริงปรากฏ

จะเห็นได้ว่า แนวคิดการพิทักษ์สิทธิเป็นแนวคิดที่อยู่บนพื้นฐานในคุณค่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ที่มีความสามารถในการพัฒนาตนเองอย่างเท่าเทียมและเสมอภาค โดยจะต้องมีผู้ที่เข้าไปกระตุ้นแก่กลุ่มเป้าหมายเพื่อให้เกิดการตระหนักและรู้สิทธิหน้าที่ของตนเอง นำไปสู่สิทธิที่พึงได้รับจากบริการของรัฐ (สุวิมล น้อยใจรักษ์. 2547: 20 - 29)

4. ทฤษฎีความเป็นพลเมือง

มาร์แชล (Marshall. 1950) เสนอว่า สวัสดิการโดยรัฐคือสุดยอดวิวัฒนาการของสิทธิพลเมือง เมื่อสังคมวิวัฒนาการไปสิทธิก็จะถูกขยายไปด้วย เริ่มจากสิทธิพลเมือง (Civil right) ตกถึงมือประชาชนกลุ่มใหญ่ เกิดขึ้นในทศวรรษที่ 18 แล้วก้าวไปสู่การขยายสิทธิทางการเมือง (Political right) ที่ทำให้ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองได้ในทศวรรษที่ 19 ปัจจุบันสิทธิก็ได้ขยายไปถึงสิทธิทางสังคม (Social right) ซึ่งทำให้ความเป็นพลเมือง (Citizenship) มีความหมายเต็มโดยรัฐเป็นผู้รับประกันสำหรับพลเมืองทุกคน พลเมืองจึงเป็นสมาชิกของชุมชนทางสังคมอย่างเต็มตัวและเท่าเทียมกัน และมีความสุขกับสิทธิพื้นฐานภายใต้กฎหมาย

มีด (Mead. 1986) และ โรเช (Roche. 1992) เห็นว่าการเป็นพลเมืองต้องมีเงื่อนไขและประชาชนต้องทำหน้าที่และความรับผิดชอบของตนให้สมบูรณ์ ซึ่งกลายเป็นประเด็นโต้เถียงที่โดดเด่นเกี่ยวกับการจ่ายเงินสนับสนุนรายได้แก่ผู้ต้องการความช่วยเหลือในประเทศอุตสาหกรรม (ระพีพรรณ คำหอม. 2545: 157 - 158)

5. ทฤษฎีกลุ่มผลประโยชน์และสวัสดิการโดยรัฐ

ทฤษฎีกลุ่มนี้สร้างขึ้นโดยนักรัฐศาสตร์ซึ่งโต้แย้งว่า การจัดบริการสังคมโดยรัฐบาลมักถูกสร้างขึ้นอย่างค่อยเป็นค่อยไป และตอบสนองต่อแรงกดดันทางการเมือง ทั้งทางตรงด้วยการชักจูงของผู้นำการเมือง และทางอ้อมด้วยการแพร่ขยายกิจกรรมของกลุ่มผลประโยชน์ นักคิดคนสำคัญ เช่น รีมลิงเกอร์ (Rimlinger. 1971) เชื่อว่าผู้นำการเมืองเสนอแผนงานสังคมเพื่อผลประโยชน์ตนเอง และการเอาชนะคู่ต่อสู้ทางการเมือง ขณะที่ โคрпи (Korpi. 1983) เอสปินส์-แอนเดอร์เซ็น (Esping-Andersen. 1985) และสติเฟนส์ (Stephens. 1979) เชื่อว่า ชนชั้นแรงงานได้รวมกลุ่มกันเพื่อรณรงค์ให้มีการเสนอแผนงานสังคมที่เรียกว่า "การต่อสู้ทางชนชั้นแบบสังคมนิยมประชาธิปไตย" บางครั้งเรียกแนวคิดนี้ว่า รูปแบบอำนาจ-ทรัพยากร (Power-resource model) กลุ่มนี้เชื่อว่า รัฐบาลเสนอและขยายการจัดบริการสังคม เพราะว่าสหภาพแรงงานมีการจัดองค์กร

เข้มแข็ง มีความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับนักสังคมนิยมประชาธิปไตยหรือพรรคการเมืองหัวก้าวหน้า จนทำให้เกิดฐานเสียงสนับสนุนของชนชั้นแรงงานและนำไปสู่การปฏิรูปสังคมอย่างกว้างขวาง(ระพีพรรณ คำหอม. 2545: 160)

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นางลักขณ์ เทพสวัสดิ์ (2532: 1 - 3) ได้ศึกษาเรื่อง เด็กถูกทอดทิ้งในสังคมไทย เป็นการศึกษาและวิจัยเด็กที่ถูกทอดทิ้ง ในสถานสงเคราะห์ของรัฐ 2 แห่ง คือ สถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี และสถานสงเคราะห์เยาวชนมูลนิธิมหามหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ที่มีอายุระหว่าง 10 - 14 ปี วัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อที่จะทราบสาเหตุ ปัญหา และความต้องการของเด็กที่ถูกทอดทิ้งในสังคมไทย เพื่อจะได้จัดบริการสวัสดิการให้สอดคล้องถูกต้องเหมาะสม ผลการศึกษาพบว่าเด็กที่ถูกทอดทิ้งมีสาเหตุมาจากความยากจน บิดามารดาไม่อยู่ในสถานะที่จะเลี้ยงดูเด็กได้ เนื่องจากเจ็บป่วยเรื้อรัง เป็นโรคจิต โรคประสาท หรือเป็นบุคคลต้องโทษคุมขัง เด็กมีความพิการ ปัญญาอ่อน มีโรคประจำตัว บิดาหรือมารดาฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดต้องรับผิดชอบเด็กตามลำพัง เด็กส่วนใหญ่พอใจในการบริการที่สถานสงเคราะห์จัดให้ ด้านปัจจัยขั้นพื้นฐานยังไม่ได้รับการตอบสนองอย่างเพียงพอ ต้องการความรัก ความอบอุ่น ความยุติธรรม และต้องการให้ตามหาบิดามารดา เพื่อจะกลับไปอยู่ด้วย ต้องการเติบโตเป็นคนดี และทำประโยชน์ให้แก่ครอบครัว สังคมและประเทศชาติ

อุไรวรรณ พันธุ์ประพันธ์ (2534: 19) ได้ศึกษาเรื่อง การทอดทิ้งเด็ก : ปัญหาที่ท้าทายจิตสำนึกและความรับผิดชอบของสังคมในปัจจุบัน โดยศึกษากลุ่มเด็กถูกทอดทิ้งในรอบ 5 ปี (2529 - 2533) ที่กรมประชาสงเคราะห์รับไว้อุปการะในสถานสงเคราะห์เด็ก หรือสถานแรกรับเด็ก ผลการศึกษาที่ได้คือ เด็กถูกทอดทิ้งประมาณ 1 ใน 3 เด็กจำนวนเกือบครึ่งหนึ่งถูกทอดทิ้งไว้ที่โรงพยาบาลต่าง ๆ ในกรุงเทพมหานคร แต่เด็กที่ถูกทอดทิ้งไว้กับผู้เลี้ยงดูในต่างจังหวัด มีจำนวนมากกว่าทอดทิ้งไว้กับผู้เลี้ยงดูในกรุงเทพฯ โรงพยาบาลในเขตกรุงเทพมหานครที่พบเด็กที่ถูกทอดทิ้งมากที่สุด คือโรงพยาบาลวชิระ รองลงมา คือโรงพยาบาลเด็ก โรงพยาบาลที่มีการทอดทิ้งเด็กน้อยที่สุดคือ โรงพยาบาลเอกชน เด็กถูกทอดทิ้งมากที่สุดคือ กรุงเทพมหานคร รองลงมาคือ ภาคกลาง ส่วนภาคเหนือพบน้อยที่สุด

อุณา นพคุณ (2535: 69 - 81) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาสถานภาพและนโยบายเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนผู้ด้อยโอกาส : เด็กถูกทอดทิ้ง วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสาเหตุ และสภาพของปัญหาเด็กที่ถูกทอดทิ้ง การให้บริการของรัฐและเอกชน ในการให้บริการเด็กที่ถูกทอดทิ้ง การกระจายบริการในการให้บริการเด็กที่ถูกทอดทิ้งโดยรัฐและเอกชน ลักษณะปัญหาและแนวโน้มการทิ้งเด็กในอนาคต ข้อเสนอแนะแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาค่าทิ้งเด็ก พบว่าเด็กถูก

ทอดทิ้งโดยทั่วไปประสบปัญหาคล้ายคลึงกัน คือเป็นเด็กกำพร้าเทียมไปโดยปริยาย มีจำนวนน้อยที่มีโอกาสได้รับการอุปการะจากครอบครัวบุญธรรม ส่วนใหญ่เป็นภาระของสถานสงเคราะห์ การดูแลเด็กในสถานสงเคราะห์ที่มีงบประมาณและบุคลากรจำกัดทำให้เด็กไม่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่เหมาะสม ทำให้มีผลกระทบกับการพัฒนาทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สติปัญญา และสังคม นับเป็นภาระหนักที่รัฐต้องรับผิดชอบดูแลเด็กในสถานสงเคราะห์

สุรวิรัตน์ ก้านบัวแก้ว (2542: 1 - 2) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดสวัสดิการสังคมแก่เด็กถูกทอดทิ้งในทัศนะของนักสังคมสงเคราะห์ เป็นการศึกษาความคิดเห็นของนักสังคมสงเคราะห์ต่อการจัดสวัสดิการสังคมแก่เด็กถูกทอดทิ้งใน 3 ด้าน คือ นโยบาย การบริหารงาน และการปฏิบัติงานการจัดสวัสดิการสังคมแก่เด็กถูกทอดทิ้ง ผลการศึกษาพบว่า นโยบายที่มีอยู่ในปัจจุบันทุกนโยบายเป็นประโยชน์ต่อการจัดสวัสดิการสังคมแก่เด็กถูกทอดทิ้ง ส่วนในด้านการบริหารนั้น นักสังคมสงเคราะห์เห็นว่าผู้บริหารในหน่วยงานของตนเป็นผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพ แต่การบริหารงานยังมีปัญหาทั้งในเรื่องจำนวนบุคลากร ความรู้ความสามารถของบุคลากร งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ อาคารและสถานที่ สำหรับในด้านการปฏิบัติงานเห็นว่ายังมีปัญหาในเรื่องต่าง ๆ เช่น การไม่มีมาตรการในการป้องกันการทอดทิ้งเด็กที่ชัดเจน การขาดข้อมูลในการส่งเด็กคืนให้พ่อแม่หรือครอบครัว เป็นต้น

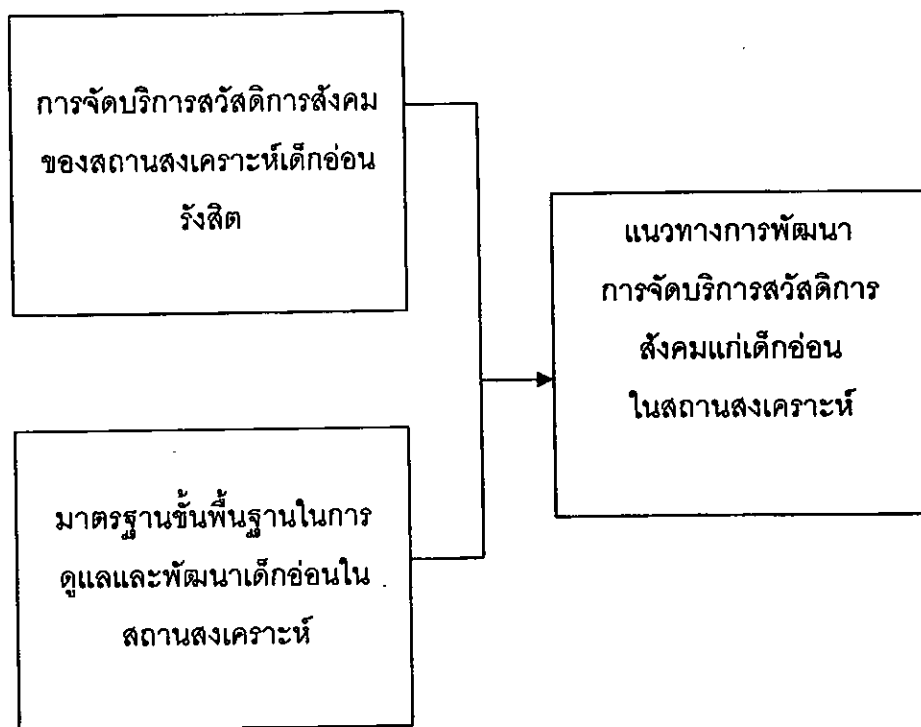
วาสนา สราภรณ์ (2542: 1) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางในการนำมาตรฐานขั้นพื้นฐานในการจัดบริการรับเลี้ยงและพัฒนาเด็กปฐมวัย (0 - 6 ปี) มาเป็นแนวทางในการบริหารงานสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชนที่มาขออนุญาตจัดตั้งกับกรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบความคิดเห็นของผู้ดำเนินการสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชนเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานครที่มาขออนุญาตจัดตั้งกับกรมประชาสงเคราะห์ ผลการศึกษารูปได้ว่า ผู้ดำเนินการสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชนส่วนใหญ่เห็นด้วยกับแนวทางมาตรฐานขั้นพื้นฐานในการจัดบริการรับเลี้ยงและพัฒนาเด็กปฐมวัย (0 - 6 ปี) ทั้ง 7 ด้าน คือ การบริหารทั่วไป การจัดการคุณสมบัติของบุคลากร การจัดกิจกรรมให้บริการแก่เด็ก การประเมินผล การรายงานผล และข้อเสนอแนะเพื่อเพิ่มคุณภาพบริการรับเลี้ยงและพัฒนาเด็ก

พระมหาวิบูลย์ สิริภัสสโรทัย (2545: 1 - 2) ได้ศึกษาเรื่อง การส่งเสริมจริยธรรมแก่เด็กและเยาวชนในสถานสงเคราะห์เด็ก เป็นการศึกษาการดำเนินกิจกรรมที่ส่งเสริมจริยธรรมแก่เด็กและเยาวชนในสถานสงเคราะห์และศึกษาทัศนะของผู้ที่เกี่ยวข้องต่อการส่งเสริมจริยธรรมแก่เด็กและเยาวชนในสถานสงเคราะห์ รวมถึงศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมจริยธรรมที่จัดขึ้นทั้งภายในและภายนอกสถานสงเคราะห์ ผลการศึกษพบว่ากลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรมทุกกิจกรรม ครอบคลุมทั้ง 6 ด้าน คือ ระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต

ความยั่งยืนนั้นเพียร การรู้จักประหยัดอดออม ความอดทนและความรับผิดชอบ ส่วนผลการศึกษา ทศนะที่เกี่ยวกับการส่งเสริมจริยธรรม 4 ด้าน คือ ด้านความสำคัญของการส่งเสริมจริยธรรมพบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยในระดับมาก คือ จริยธรรมเป็นปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาเด็กให้มีคุณภาพ ด้านวิธีการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรมพบว่า สถานสงเคราะห์ควรมีการประสานความร่วมมือ กับองค์กรต่าง ๆ ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรมพบว่า ควรให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมใน การวางแผนงานส่งเสริมจริยธรรม โดยเห็นว่าจริยธรรมเป็นหลักให้เด็กนำไปปรับใช้ในชีวิตรประจำวัน

สุวรรณี หิรัณยรักษ์ (2547: 1) ได้ศึกษาเรื่อง ผลการจัดบริการตามโครงการครอบครัว อุปการะในนิคมสร้างตนเองของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ เป็นการศึกษาเพื่อประเมินผล โครงการครอบครัวอุปการะใน 4 ด้าน คือ สภาพแวดล้อมของโครงการ ปัจจัยเบื้องต้นในการ ดำเนินโครงการ กระบวนการในการดำเนินงานและผลการดำเนินโครงการ ผลการศึกษา สภาพแวดล้อมของโครงการ พิจารณาจากนโยบายการจัดบริการสวัสดิการแก่เด็กโดยการจัดหา ครอบครัวทดแทน ซึ่งมีความสอดคล้องกับโครงการครอบครัวอุปการะในนิคมสร้างตนเอง ที่มุ่งเน้น ให้เด็กได้รับการเลี้ยงดูจากครอบครัวได้รับความรักความอบอุ่นมีพัฒนาการสมวัย และสอดคล้อง กับวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีในเชิงเกิดความคุ้มค่า และประหยัด ในด้านปัจจัย เบื้องต้นที่ ใช้ในการดำเนินโครงการ เป็นไปตามหลักการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ คือ ประหยัด คุ้มค่า และ เกิดประโยชน์สูงสุดแก่เด็ก สำหรับกระบวนการดำเนินงานครอบครัวอุปการะร้อยละ 65 มีความเห็นว่ามีเหมาะสม ส่วนผลการดำเนินโครงการ จำนวนครอบครัวอุปการะ และจำนวน เด็กในสถานสงเคราะห์ร้อยละ 65 มีคุณสมบัติผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และครอบครัวอุปการะส่วน ใหญ่มีความพึงพอใจในระดับปานกลางในเรื่องค่าตอบแทนในการเลี้ยงดูและมีความพึงพอใจมาก ในเรื่องการช่วยเหลือด้านการศึกษา รักษาพยาบาล ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ควรจัดการ สัมมนาฝึกอบรมให้ความรู้แก่ครอบครัวและเจ้าหน้าที่อย่างต่อเนื่อง มีการวางแผนการช่วยเหลือ เด็กแต่ละราย ควรมีนักสังคมสงเคราะห์หรือผู้ประสานงานโครงการประจำอยู่ที่นิคมสร้างตนเอง คณะทำงานควรศึกษาเกณฑ์มาตรฐานค่าตอบแทนในการเลี้ยงดูเด็ก จัดระบบการติดตามผลการ ดำเนินโครงการ

กรอบความคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Study) ซึ่งจะมีวิธีการศึกษาและรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary Study) เป็นการศึกษาค้นคว้ารวบรวมจากหนังสือ วารสาร บทความ เอกสาร รวมทั้งงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. ศึกษาภาคสนาม (Field Study) โดยใช้การสัมภาษณ์และตอบแบบสอบถามหัวหน้าหน่วยงาน นักพัฒนาสังคม และบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน

วิธีการศึกษาปรากฏการณ์

ผู้ศึกษาได้กำหนดประเด็นที่ศึกษา ดังนี้

ประเด็นที่ 1 ลักษณะของนโยบายการจัดบริการสวัสดิการทางสังคมของสถานสงเคราะห์เด็กอ่อนรังสิต ได้แก่ วัตถุประสงค์และความชัดเจนของนโยบาย การวางแผนและความสอดคล้องของนโยบายกับสถานการณ์ปัจจุบัน

ประเด็นที่ 2 ลักษณะการปฏิบัติงานตามนโยบายการจัดบริการสวัสดิการสังคมของสถานสงเคราะห์เด็กอ่อนรังสิต

ประเด็นที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดบริการสวัสดิการทางสังคมของสถานสงเคราะห์เด็กอ่อนรังสิต

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลโดย

1. ประสานการปฏิบัติเป็นการภายในกับบุคคลที่ได้กำหนดไว้ว่าจะขอสัมภาษณ์ เพื่อขออนุญาตผู้ที่จะให้สัมภาษณ์ก่อน และนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ ให้กรณีที่บุคคลนั้นยินยอมให้ผู้ศึกษาสัมภาษณ์ได้

2. นำเรียนเสนอหนังสือเพื่อขออนุญาตให้ผู้ศึกษาสัมภาษณ์ข้อมูลต่าง ๆ ตามประเด็นที่กำหนดไว้

3. ดำเนินการสัมภาษณ์บุคคลที่อนุญาตให้ผู้ศึกษาเข้าพบและสัมภาษณ์ได้ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก ซึ่งผู้ศึกษาจะขออนุญาตผู้ให้สัมภาษณ์ในการจดบันทึกและ/หรือบันทึกเทปเสียง (ในกรณีที่ผู้ให้สัมภาษณ์ยินยอมให้บันทึกเทปเสียงได้)

4. รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ตามประเด็นที่กำหนดไว้ในการศึกษา
5. รวบรวมข้อมูลที่ได้ทั้งหมดจำแนกตามประเด็นที่กำหนดในการศึกษา และนำไปวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาเรื่องนี้

การประมวลผลข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาจะนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์แบบเชิงคุณภาพ และนำเสนอข้อมูลโดยการบรรยายเชิงพรรณนา และตีความหมายของข้อมูลอย่างมีเหตุผล โดยจะวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

บทที่ 4

การนำเสนอผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดบริการสวัสดิการสังคม : กรณีศึกษา สถานสงเคราะห์เด็กอ่อนรังสิต” ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาจากเอกสาร บันทึกการสัมภาษณ์ และจากการที่ผู้วิจัยได้เข้าไปสังเกตการณ์ โดยนำเสนอข้อมูลในประเด็นต่าง ๆ สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ประวัติความเป็นมาของสถานสงเคราะห์เด็กอ่อน รังสิต
2. รายงานสรุปกิจการสถานสงเคราะห์เด็กอ่อน รังสิต
3. มาตรฐานในการดูแลและพัฒนาเด็กอ่อนในสถานสงเคราะห์

1. ประวัติความเป็นมาของสถานสงเคราะห์เด็กอ่อน รังสิต

ประวัติความเป็นมา

สถานสงเคราะห์เด็กอ่อน รังสิต จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2522 ตั้งอยู่เลขที่ 2/40 หมู่ที่ 2 ถนนรังสิต-นครนายก ตำบลรังสิต อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี 12110 โทรศัพท์ 0-2577-1172 โทรสาร 0-2577-2348 มีเนื้อที่รวม 50 ไร่ 2 งาน 92 ตารางวา

วัตถุประสงค์

เพื่อให้การอุปการะเลี้ยงดูเด็กชาย เด็กหญิง ที่มีอายุตั้งแต่ 6 เดือน – 6 ปี กำพรัไว้ที่พึงสมควรได้รับการสงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิภาพ โดยให้เด็กได้รับปัจจัย 4 และการพัฒนาการด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และภาษาที่เหมาะสมกับวัย

เด็กที่อยู่ในหลักเกณฑ์ให้การสงเคราะห์

1. เด็กถูกทอดทิ้งตามโรงพยาบาลหรือที่สาธารณะ
2. เด็กกำพร้า ไร้ที่พึ่ง ครอบครัวยากจน ขาดแคลน
3. เด็กจากครอบครัวประสบปัญหา เช่น บิดา มารดา ทูพลภาพ เจ็บป่วยด้านร่างกาย

จิตใจ ต้องโทษขาดผู้เลี้ยงดู

4. บุตรผู้รับการสงเคราะห์อยู่ในสถานสงเคราะห์ต่าง ๆ ของกรมพัฒนาสังคมและ

สวัสดิการ

5. เด็กเร่ร่อน พลัดหลง อยู่ในสภาวะยากลำบากที่ตำรวจนำส่ง
6. เด็ก หรือหญิงที่ตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์

การดำเนินงาน

การดำเนินงานของสถานสงเคราะห์เด็กอ่อน รังสิต มีดังนี้

บริการด้านการเลี้ยงดู

1. ให้การอุปการะเลี้ยงดูด้วยความรัก ความอบอุ่น จัดพี่เลี้ยงดูแลเด็กตลอดเวลา
3. ฝึกสอนให้เด็กเรียนรู้ความเป็นอยู่ด้านกิจวัตรประจำวัน และได้รับการพักผ่อนหย่อนใจ

บริการด้านการรักษาพยาบาล

1. นำเด็กพบแพทย์เพื่อตรวจสุขภาพและรับการตรวจรักษาโรค เมื่อเด็กเกิดการเจ็บป่วย
2. บริการรักษาพยาบาลเบื้องต้นแก่เด็กและฟื้นฟูสภาพเด็กป่วย
3. การให้ภูมิคุ้มกันโรคแก่เด็กตามเกณฑ์อายุ
4. จัดทำประวัติสุขภาพเด็กทุกคน
5. ติดตามผลการเจริญเติบโตของเด็ก โดยการชั่งน้ำหนักและวัดส่วนสูงเป็นประจำ

ทุกเดือน

6. ดูแลด้านโภชนาการ ตรวจคุณภาพอาหารและปริมาณให้เหมาะสมกับเด็ก

บริการด้านพัฒนาและฝึกอบรม

1. ฝึกให้เด็กได้รับการพัฒนาการตามวัย
2. ฝึกสอนให้เด็กได้รู้จักการฟัง การพูด เด็กที่มีพัฒนาการช้ากว่าปกติส่งปรึกษาแพทย์
3. ฝึกสอนเด็กเกี่ยวกับกิจวัตรประจำวัน การช่วยเหลือตัวเองในด้านต่าง ๆ เช่น การ

รับประทานอาหาร การขับถ่าย การสวมเสื้อผ้า ฯลฯ

4. ฝึกสอนมารยาทเด็ก เช่น การไหว้ การกล่าวคำขอบคุณ คำขอโทษ เป็นต้น
5. ฝึกหัดนิสัยของเด็ก เช่น นิสัยในการรักความสะอาด การมีระเบียบรู้จักรักสิ่งของ ไม่

ทำลายสิ่งของ การมีน้ำใจเอื้อเฟื้อต่อกัน เป็นต้น

6. จัดให้เด็กอายุระหว่าง 3 - 6 ปี หัดเขียนอ่านและร่วมทำกิจกรรมเพื่อเตรียมตัว

สำหรับการเรียนชั้นอนุบาล

บริการด้านสังคมสงเคราะห์

1. งานด้านทะเบียนประวัติ นักสังคมสงเคราะห์จัดทำประวัติเด็กแต่ละคน ติดตามบิดามารดา ตลอดทั้งรายงานประวัติสุขภาพเด็ก ความเป็นอยู่ของเด็กขณะรับการสงเคราะห์

2. งานด้านสังคมสงเคราะห์เฉพาะรายและกลุ่มชน พิจารณาแก้ไขปัญหาลูกของ เด็กเฉพาะราย เช่น ปัญหาความประพฤติ ความผิดปกติทางพฤติกรรม โดยนำเด็กไปพบแพทย์เฉพาะทางเพื่อรับการบำบัดรักษา ฝึกสอนให้รู้จักการอยู่รวมกลุ่ม รู้จักกฎระเบียบต่าง ๆ

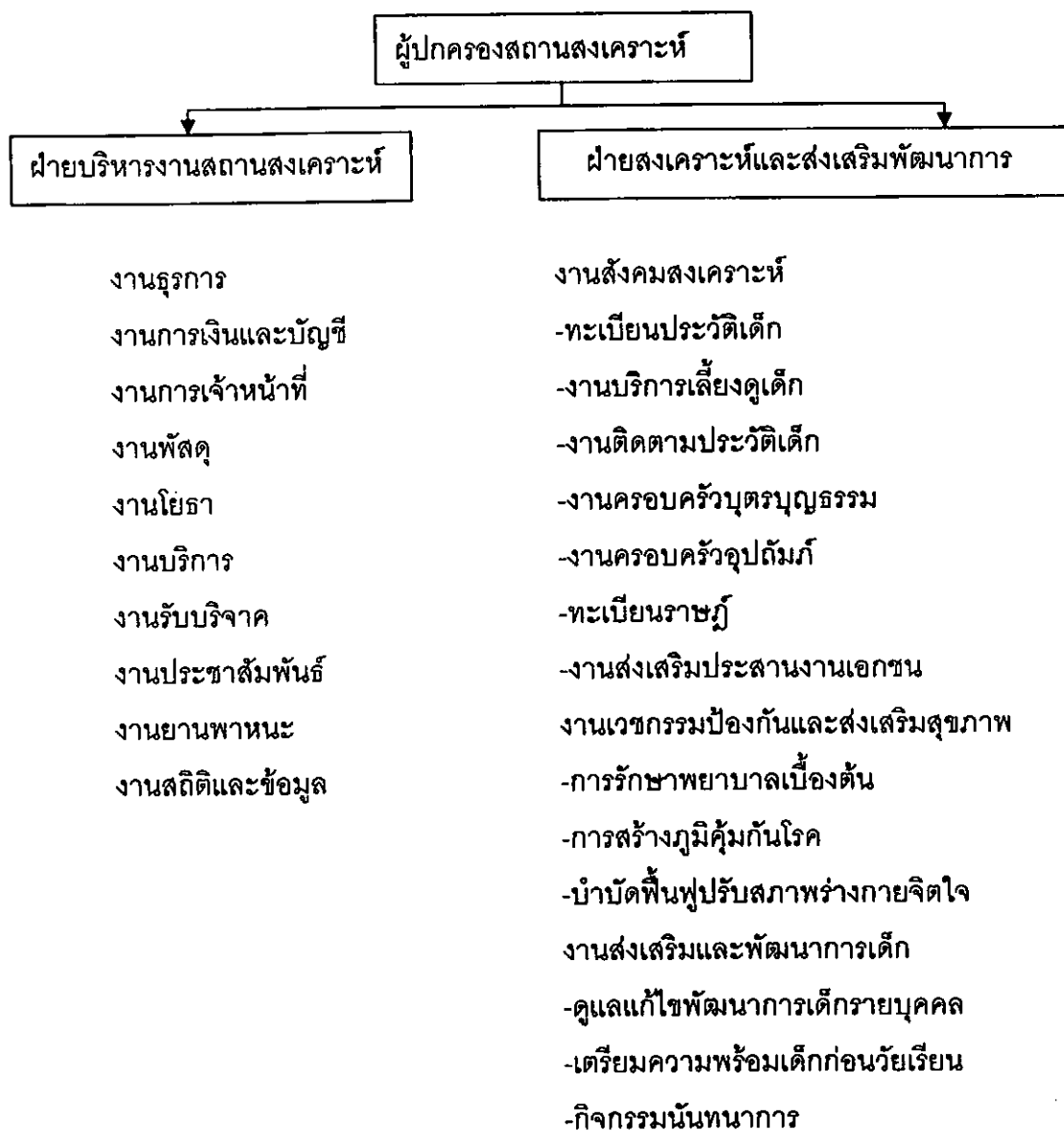
3. ครอบครัวทดแทน ในกรณีที่ติดตามครอบครัวไม่พบ จะพิจารณาจัดหาครอบครัวทดแทนให้เด็กได้อยู่กับครอบครัวที่เหมาะสมและอบอุ่น แบบครอบครัวบุญธรรมหรือครอบครัวอุปถัมภ์

บริการด้านนันทนาการ

1. จัดกิจกรรมในร่ม จัดหาและให้เด็กได้เล่นของเล่นตามความเหมาะสมกับวัย เสริมสร้างความคิดและพัฒนาสติปัญญา
2. จัดกิจกรรมกลางแจ้ง ให้เด็กออกกำลังกายที่เหมาะสมกับวัย เล่นเกมส์ต่าง ๆ
3. จัดให้เด็กได้ไปทัศนศึกษาภายนอกสถานสงเคราะห์ เช่น สวนสัตว์ ชายทะเล เพื่อเรียนรู้สิ่งแวดล้อมภายนอก

บริการด้านติดตามผล

1. ดำเนินการติดต่อกับครอบครัวของเด็ก ทั้งการออกเยี่ยมครอบครัวหรือทางจดหมาย ขอทราบข่าวคราวและพิจารณาช่วยเหลือตามสมควรแก่กรณี

ภาพประกอบ 1 การบริหารงานสถานสงเคราะห์เด็กอ่อน รังสิต

2. รายงานสรุปกิจการสถานสงเคราะห์เด็กอ่อน รังสิต

งบประมาณรายจ่ายประจำปี 2549

6,680,050 บาท

แผนงานส่งเสริมและพัฒนาสังคม งานพัฒนาสังคมและสวัสดิการ

งบดำเนินงาน

ค่าตอบแทนใช้สอยและวัสดุ 5,990,050 บาท

ค่าสาธารณูปโภค 90,000 บาท

ค่าอุปการะเลี้ยงดูเด็ก 600,000 บาท

งบบุคลากร

ค่าจ้างชั่วคราว 189,313.50 บาท

งบลงทุนที่อยู่ส่วนกลาง

ค่าก่อสร้างถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก จำนวน 400 เมตร 1,407,000 บาท

ตาราง 1 อัตรากำลังข้าราชการ เจ้าหน้าที่ สถานสงเคราะห์เด็กอ่อน รังสิต

ปีงบประมาณ 2549

ระดับ	ตำแหน่งข้าราชการ	จำนวน
8	นักพัฒนาสังคม 8	1 คน
7	นักพัฒนาสังคม 7	1 คน
	พยาบาลวิชาชีพ 7 วช	1 คน
6	พยาบาลเทคนิค 6	3 คน
5	เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี 5	1 คน
	เจ้าหน้าที่ธุรการ 5	1 คน
	เจ้าหน้าที่พัฒนาสังคม 5	1 คน
	เจ้าพนักงานพัฒนาสังคม 5	2 คน
พนักงานราชการ		3 คน
ลูกจ้างประจำ		45 คน
ลูกจ้างชั่วคราว		28 คน
รวม		87 คน

ตาราง 2 จำนวนเด็กที่อยู่ในความอุปการะสถานสงเคราะห์เด็กอ่อน รังสิต

ประเภทของเด็ก	จำนวน (คน)	เปอร์เซ็นต์
ถูกทอดทิ้ง/กำพร้า	66	22
เร่ร่อน พลัดหลง	24	8
ครอบครัวยากจน	21	7
ครอบครัวแตกแยก	66	22
บุตรผู้รับการสงเคราะห์	9	3
บิดามารดาต้องโทษ	69	24
บิดามารดา ผู้ปกครองเลี้ยงดูไม่เหมาะสม	42	14
รวม	299	100%

ตาราง 3 จำนวนเด็กแยกตามภูมิลำเนา

ภูมิลำเนาของเด็ก	จำนวน (คน)	เปอร์เซ็นต์
ภาคกลาง	228	77
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	19	6
ภาคตะวันออก	38	13
ภาคเหนือ	11	3
ภาคใต้	3	1
รวม	299	100%

กิจกรรมสำหรับเด็ก

กิจกรรมและโครงการสำหรับเด็กของสถานสงเคราะห์เด็กอ่อน รังสิต มีดังนี้

กิจกรรมตามเทศกาล

เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ขนบธรรมเนียม รู้จักบำเพ็ญประโยชน์เพื่อผู้อื่น เช่น วันแม่แห่งชาติ วันสงกรานต์ วันลอยกระทง พิธีแห่เทียนวันเข้าพรรษา วันสังคมสงเคราะห์

โครงการฟันดี ฟันสวย

สถานสงเคราะห์ได้จัดทำโครงการร่วมกับโรงพยาบาลเด็ก จัดส่งแพทย์มาตรวจรักษาฟัน ปีละ 2 ครั้ง เพื่อดูแลและส่งเสริมทันตสุขภาพให้แก่เด็กทุกคนในความอุปการะ

โครงการโภชนาบำบัด

สถานสงเคราะห์ได้จัดทำโครงการร่วมกับโรงพยาบาลเด็กโดยมีแพทย์หญิง เชิดชู อริยศรีวัฒนา เป็นที่ปรึกษา เพื่อแก้ไขปัญหาภาวะทุพโภชนาการในเด็ก ซึ่งเป็นปัญหาใหญ่ เนื่องจากเด็กกำพร้าส่วนใหญ่ มีภาวะขาดสารอาหาร มีน้ำหนักน้อยกว่ามาตรฐาน โดยให้เด็กได้รับการบริโภคอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการ

โครงการป้องกันโรคพยาธิ

เป็นโครงการป้องกันโรคพยาธิชนิดต่าง ๆ ซึ่งเป็นสาเหตุของโรคโลหิตจาง ภาวะโภชนาการ เบื่ออาหาร ชูบผอมและอาการแทรกซ้อนอื่น ๆ เพื่อป้องกันโรคต่าง ๆ ที่เกิดจากพยาธิให้แก่เด็กในความอุปการะ

โครงการค่ายพักแรมในสถานสงเคราะห์

สถานสงเคราะห์ได้จัดค่ายพักแรมให้เด็กที่มีอายุ ประมาณ 5 - 7 ปี เป็นการเตรียมความพร้อมและเสริมพัฒนาการด้านสังคมให้เด็ก เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้การอยู่ร่วมกันได้รับประสบการณ์ใหม่ ๆ รู้จักกฎระเบียบ มารยาทต่าง ๆ มีความอดทน กล้าเผชิญกับสิ่งแวดล้อม ให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น และกล้าแสดงออก

โครงการการแข่งขันกีฬาในสถานสงเคราะห์

เป็นโครงการเพื่อพัฒนาเด็กให้เจริญเติบโตทางด้านร่างกายและจิตใจ ให้รู้จักการรู้แพ้ รู้ชนะ รู้ภัย มีความมานะอดทน รู้จักกฎระเบียบ กติกาการแข่งขัน

โครงการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้

จัดกิจกรรมการซื้อขาย เป็นการเสริมสร้างประสบการณ์จริงในการซื้อ - ขายของให้แก่เด็ก โดยให้เด็กได้เรียนรู้และรู้จักเลือกในสิ่งที่ตนต้องการ ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม อารมณ์ และจิตใจให้แก่เด็ก

โครงการสร้างสายใยครอบครัว

ส่งเสริมให้เด็กได้มีผู้อุปการะเป็นพ่อแม่อุปถัมภ์ได้รับความรัก ความอบอุ่นทางด้านจิตใจ ได้รับการสัมผัสชีวิตการเป็นครอบครัว และให้บุคคลภายนอกได้มีส่วนร่วมในการให้ความรัก และสนับสนุนการสร้างอนาคตที่ดีให้แก่เด็ก

โครงการสร้างชีวิตใหม่

เป็นการเตรียมความพร้อมให้เด็ก ซึ่งสถานสงเคราะห์จะจัดหาครอบครัวทดแทนให้ทั้งชาวไทยและต่างประเทศ โดยการอบรมให้รู้จักวัฒนธรรม ภาษา ขนบธรรมเนียม ประเพณี เรียนรู้ประสบการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน โดยการอบรมและกิจกรรมทัศนศึกษานอกสถานที่

ตาราง 4 กิจกรรมประจำวันของเด็ก

เวลา	เด็กเล็ก อายุ 6 เดือน – 2.11 ปี	เด็กโต อายุ 3-6 ปี	หมายเหตุ
06.00 น.	ตื่นนอน อาบน้ำ	ตื่นนอน อาบน้ำ	เด็กเล็ก อาคาร นิโบลล่าง และนุชบง ล่าง อายุ สูงสุด 2 ปี
07.00 น.	รับประทานอาหารเช้า (ต้มนม)	รับประทานอาหารเช้า	
08.00 น.	พักผ่อนภายในอาคาร	เคารพธงชาติ สงบนิ่ง กล่าวคำ ปฏิญาณตน กายบริหาร	
08.30 น.	พักผ่อนภายในอาคาร	พักผ่อนภายในอาคาร	
09.00 น.	รับประทานอาหารว่าง (นม,ขนม)	รับประทานอาหารว่าง (นม,ขนม)	
09.15 น.	กระตุ้นพัฒนาการด้านต่าง ๆ	สวดมนต์ไหว้พระ นั่งสมาธิและแผ่ เมตตา สนทนาข่าว เหตุการณ์ ต่าง ๆ อบรมจริยธรรม	
10.00 น.	กระตุ้นพัฒนาการด้านต่าง ๆ	เด็กเข้าสู่ภาคเรียนในกลุ่มและเตรียม ความพร้อมด้านต่าง ๆ	
11.00 น.	รับประทานอาหารกลางวัน	รับประทานอาหารกลางวัน	
11.45 น.	นอนหลับพักผ่อน	นอนหลับพักผ่อน	
14.00 น.	รับประทานอาหารว่าง (นม,ขนม)	รับประทานอาหารว่าง (นม,ขนม)	
14.15 น.	กระตุ้นพัฒนาการด้านต่าง ๆ	กิจกรรมกลุ่ม เล่นกลางแจ้ง ชมวิดีโอ ทัศนศึกษาโดยขบวนรถไฟ 50 ปี กรมประชาสัมพันธ์	
16.00 น.	พักผ่อน	พักผ่อน	
16.30 น.	รับประทานอาหารเช้า	รับประทานอาหารเช้า	
17.00 น.	อาบน้ำ	พักผ่อน	
17.30 น.	ให้นม	อาบน้ำ	
18.00 น.	พักผ่อน	ดื่มนม	
19.00 น.	นอนหลับ	ดูโทรทัศน์ เข้านอน	
20.00 น.	ให้นม	-	
22.00 น.	ให้นม	-	

ตาราง 5 จำนวนเด็กรับเข้าอุปการะ

ปีงบประมาณ 2544 – 2548

ประเภทของเด็กที่รับเข้าอุปการะ	2544	2545	2546	2547	2548
ถูกทอดทิ้งในโรงพยาบาล	44	61	5	47	40
กำพร้า อนาคต/ทอดทิ้งกับผู้รับจ้างเลี้ยง	2	37	29	21	20
เร่ร่อน พลัดหลง ถูกทอดทิ้งในที่สาธารณะ	4	10	26	12	14
ครอบครัวมีปัญหา	46	36	73	19	27
บุตรผู้รับการสงเคราะห์	4	10	1	7	2
บิดาหรือมารดาต้องโทษ	31	35	30	45	37
อื่น ๆ	17	2	-	20	24
รวม	148	191	164	171	164

ตาราง 6 จำนวนเด็กที่จำหน่าย

ปีงบประมาณ 2544-2548

ประเภทของเด็กที่จำหน่าย	2544	2545	2546	2547	2548
บิดา มารดาและญาติรับไปอุปการะ	31	89	91	91	81
รับเป็นบุตรบุญธรรม	44	33	29	31	18
รับเป็นครอบครัวอุปถัมภ์	-	-	-	3	-
ย้ายไปรับการอุปการะที่สถานสงเคราะห์อื่น	52	34	43	45	56
ถึงแก่กรรม	-	-	1	-	-
รวม	127	158	164	170	155

ตาราง 7 การรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

จำแนกตามครอบครัวชาวไทยและชาวต่างประเทศ
ปีงบประมาณ 2544 – 2548

ปีงบประมาณ	ครอบครัว ชาวไทย	ครอบครัว ชาวต่างประเทศ	รวม
2543	1	37	38
2544	2	47	44
2545	-	32	32
2546	1	28	29
2547	3	31	34
2548	1	17	18

3. มาตรฐานในการดูแลและพัฒนาเด็กอ่อนในสถานสงเคราะห์

ปัจจุบันกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ (กรมประชาสงเคราะห์) ได้ให้ความสำคัญดูแลเลี้ยงดูเด็กอ่อนตั้งแต่วัยแรกเกิดถึงอายุ 6 ปี ในสถานสงเคราะห์เด็กอ่อนและสถานสงเคราะห์เด็กอ่อนพิการ หลักการให้บริการพยายามกระทำให้สถานสงเคราะห์เหล่านี้เป็นเสมือนบ้านทดแทนชั่วคราว มีบรรยากาศของความเป็นบ้านมากที่สุด เพื่อเอื้อโอกาสให้เด็กอ่อนได้เจริญเติบโตสอดคล้องกับธรรมชาติตามวิถีของมนุษย์ โดยได้รับการพัฒนาอย่างครบถ้วนรอบด้านและครบวงจร

กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ (กรมประชาสงเคราะห์) พิจารณาเห็นว่า การเลี้ยงดูเด็กอ่อนในสถานสงเคราะห์จำเป็นต้องมีระบบและมีมาตรฐานเดียวกันทุกสถานสงเคราะห์ จึงได้ทำการศึกษาวิจัยเพื่อจัดทำมาตรฐานขั้นพื้นฐานในการดูแลและพัฒนาเด็กอ่อนขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อใช้เป็นคู่มือในการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ทุกระดับในสถานสงเคราะห์เพื่อจะได้มีเครื่องบ่งชี้และบรรทัดฐานในการทำงานอย่างมีทิศทางที่ถูกต้องและอยู่บนหลักการพื้นฐานเดียวกัน

จากผลการวิจัยดังกล่าว กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการจึงได้จัดทำ มาตรฐานขั้นพื้นฐานและคู่มือในการดูแลและพัฒนาเด็กอ่อนในสถานสงเคราะห์ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

หลักการ

เพื่อให้เด็กอ่อน (อายุแรกเกิด-6 ปี) ในสถานสงเคราะห์เด็กได้รับการดูแลและพัฒนาอย่างรอบด้านและเหมาะสมกับวัย เป็นไปตามหลักการ และแนวทางการปฏิบัติงานที่สอดคล้อง

กันทั่วประเทศ และตามเค้าโครงของสภาวะความต้องการขั้นพื้นฐานของเด็ก (สพด.) กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ (กรมประชาสงเคราะห์) จึงได้กำหนดให้มีมาตรฐานในการดูแลและพัฒนาเด็กอ่อนในสถานสงเคราะห์เด็กขึ้น โดยมีหลักการที่สำคัญ ดังนี้

1. การพิจารณากลับกรงเด็ก เพื่อเข้ารับบริการในสถานสงเคราะห์ จะต้องกระทำอย่างรอบคอบ โดยพิจารณาเป็นมาตรการสุดท้ายในการแก้ไขปัญหาเด็ก หลังจากได้ดำเนินมาตรการอื่น ๆ มาก่อนแล้ว เพื่อให้เด็กมีโอกาสอยู่ในครอบครัวของตน ไม่ว่าจะเป็นครอบครัวทดแทนในรูปแบบต่าง ๆ ก่อน

2. เด็กที่ประสบกับสภาวะยากลำบากไม่ว่ากรณีใด ที่เข้ามาอยู่ในความอุปการะของสถานสงเคราะห์เด็ก เด็กเหล่านี้ควรได้รับการดูแลและพัฒนาอย่างรอบด้านและเหมาะสมกับวัย บนหลักการพื้นฐานเดียวกันทั่วประเทศ

3. สถานสงเคราะห์มีสถานะเป็นบ้านทดแทนชั่วคราว โดยรัฐต้องมีหลักที่ชัดเจน เพื่อให้เกิดกระบวนการทำงานที่ชัดเจนต่อเนื่องเป็นระบบ เพื่อให้เด็กสามารถออกไปใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างเหมาะสม เช่น การส่งเด็กกลับคืนครอบครัวเดิม หรือหาครอบครัวทดแทนใหม่

4. สถานสงเคราะห์ควรมีบรรยากาศของความเป็นบ้านให้มากที่สุด เพื่อเอื้อโอกาสให้เด็กได้เติบโตสอดคล้องกับธรรมชาติของมนุษย์ คือ ได้เรียนรู้ถึงความสัมพันธ์ของมนุษย์ วิถีชีวิต ตลอดจนบทบาทของการเป็นสมาชิกในครอบครัวและสังคม

5. สถานสงเคราะห์ทุกแห่ง ไม่ควรมีขนาดใหญ่หรือให้เด็กอยู่รวมกันเป็นจำนวนมาก เพื่อให้สามารถจัดบริการให้เด็กอย่างเหมาะสม ให้เด็กได้มีโอกาสเติบโตในบรรยากาศครอบครัว ที่ให้ความสำคัญกับเด็กเป็นรายบุคคลและมีความเป็นสัดส่วน เป็นส่วนตัวในของใช้และพื้นที่บางส่วน

6. การดำเนินงานในสถานสงเคราะห์พึงยึดถือเด็กเป็นเป้าหมายหลัก ต้องยึดหลักการพัฒนาเด็กอย่างครบถ้วน รอบด้านและครบวงจร ทั้งด้านร่างกาย สังคม อารมณ์ สติปัญญา และบุคลิกภาพที่เหมาะสม

7. สถานสงเคราะห์ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนและสถาบันในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์ และส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ข่าวดสารข้อมูลความร่วมมือ ร่วมใจ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาเด็กในสังคมไทย รวมทั้งการพัฒนาเด็ก

8. สถานสงเคราะห์ที่ตระหนักถึงภาระหน้าที่อันเป็นแบบอย่างที่จะปลูกฝังลักษณะนิสัยและทัศนคติให้เด็กได้รู้ กล้าแสดงความคิดเห็น มีความภาคภูมิใจในตนเอง มีคุณธรรม รู้ผิด รู้ชอบ รู้ที่จะเป็นผู้ให้และผู้รับ เพื่อเป็นพลเมืองดีของสังคมในอนาคต

9. เด็กที่มีความบกพร่องหรือมีความต้องการ การดูแลเป็นพิเศษในบางด้าน ควรได้รับการเลี้ยงดู และส่งเสริมตามเกณฑ์พัฒนาการปกติ โดยกิจกรรมและอุปกรณ์ต่าง ๆ ต้องมีความเหมาะสมและเอื้ออำนวยกับการพัฒนาให้สูงสุดตามศักยภาพที่เด็กมีอยู่

10. กระบวนการเลี้ยงดูและพัฒนาในสถานสงเคราะห์ จะต้องมีการติดตามและวัดผลการทำงานได้เป็นระยะอย่างต่อเนื่อง ทั้งภายในสถานสงเคราะห์และในระดับ กอง กรม

กรอบเนื้อหา

มาตรฐานในการดูแลและพัฒนาเด็กอ่อนในสถานสงเคราะห์เด็ก อาจแบ่งได้ใน 4 เนื้อหาดังนี้

1. แนวทางการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก
2. แนวทางการส่งเสริมสุขภาพอนามัยและโภชนาการ
3. อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม
4. การบริหารและการจัดการ

1. แนวทางการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

1.1 การแบ่งกลุ่มเด็กในสถานสงเคราะห์ ควรแบ่งตามลำดับช่วงอายุ ดังนี้ เพื่อสะดวกในการดูแลและจัดกิจกรรมเสริมพัฒนาการตามช่วงวัย ดังนี้

- 1.1.1 0-1 ปี
- 1.1.2 1-3 ปี
- 1.1.3 3-5 ปี
- 1.1.4 5 ปีขึ้นไป

อย่างไรก็ตาม การจัดกลุ่มเด็กแบบคละอายุเป็นประโยชน์ที่เด็กจะได้เรียนรู้การปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่นตามสภาพความเป็นจริงของสังคม ซึ่งสถานสงเคราะห์ควรสนับสนุนให้เป็นทางเลือกที่สำคัญในการพัฒนาเด็ก

1.2 กิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็ก แบ่งได้ ดังนี้

- 1.2.1 พัฒนาการด้านร่างกาย
- 1.2.2 พัฒนาการอารมณ์-สังคม-จิตใจ และการช่วยเหลือตนเอง
- 1.2.3 พัฒนาการด้านสติปัญญา
- 1.2.4 พัฒนาการด้านภาษา

1.3 สถานสงเคราะห์เด็กทุกแห่งต้องจัดทำแผนพัฒนาเด็กเป็นรายบุคคล พร้อมตามแบบที่กรมกำหนดให้และมีการประเมินและติดตามผลเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง

1.4 เด็กทุกคนพึงได้รับการบริการส่งเสริมพัฒนาการที่เหมาะสมจากสถานสงเคราะห์ ไม่ว่าเด็กอยู่ในสภาวะหรือสภาพการณ์ใด ๆ โดยมีเป้าหมายหลักของการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการ คือการจัดกิจกรรมส่งเสริมการพัฒนาดังกล่าวอย่างเหมาะสมตามช่วงวัย โดยจัดกิจกรรมรองรับเด็กอย่างชัดเจนมีกำหนดเวลาที่แน่นอนสม่ำเสมอ

1.5 เด็กพึงได้รับการส่งเสริมให้มีกิจกรรมภายนอกสถานสงเคราะห์ร่วมกับเด็กกลุ่มต่าง ๆ และชุมชนให้มากที่สุด เพื่อสนับสนุนการปรับตัวและการดำรงชีวิตในสังคมอย่างเหมาะสมตามวัย

2. แนวทางการส่งเสริมสุขภาพอนามัยและโภชนาการ

2.1 ด้านสุขภาพอนามัย

2.1.1 เด็กทุกคนเมื่อแรกรับเข้าสถานสงเคราะห์ต้องได้รับการตรวจวินิจฉัยสุขภาพจากแพทย์โดยละเอียดภายใน 7 วัน

2.1.2 เด็กทุกคนต้องได้รับวัคซีนครบถ้วนตามวัย

2.1.3 เด็กทุกคนต้องได้รับการตรวจสุขภาพร่างกายเป็นประจำจากแพทย์ และทันตแพทย์ตามความจำเป็นตามวัย

2.1.4 สถานสงเคราะห์ควรให้ความสำคัญเฝ้าระวัง และจัดสภาพแวดล้อมป้องกันมิให้เกิดอุบัติเหตุ หรือเกิดโรคที่สามารถป้องกันล่วงหน้าได้

2.1.5 การดูแลเฝ้าระวังสภาพเด็กจะต้องทำเป็นประจำ และบันทึกรายละเอียดที่จำเป็นไว้สม่ำเสมอตามแบบที่กรมกำหนดให้ ได้แก่ การชั่งน้ำหนัก การวัดส่วนสูง การให้ภูมิคุ้มกัน การได้รับบริการทางการแพทย์ ประวัติการเจ็บป่วย ตามแบบฟอร์มที่กำหนด

2.1.6 เด็กทุกคนควรได้รับการสร้างเสริมสุขนิสัยอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่องอย่างเหมาะสม

2.1.7 สถานสงเคราะห์ที่ต้องจัดให้มีเจ้าหน้าที่พยาบาลตรวจตราสอดส่องสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของเด็กทุกคนเป็นประจำทุกวัน ในทุกอาคารพักของเด็ก

2.1.8 กรณีที่เด็กจำเป็นต้องได้รับการดูแลรักษาจากหน่วยงานภายนอก เช่น โรงพยาบาล สถานสงเคราะห์จะต้องจัดเจ้าหน้าที่ที่มีวุฒิทางพยาบาลเป็นผู้ติดต่อประสานงานเสมอ

2.1.9 เด็กทุกคนพึงได้รับการดูแลโดยเท่าเทียมกัน ไม่แบ่งแยกจากผู้อื่น เพื่อให้มีผลกระทบต่อพัฒนาการและการเจริญเติบโตของเด็ก

2.1.10 ห้องพักเด็กป่วยต้องแยกเป็นสัดส่วน และมีเจ้าหน้าที่พยาบาลประจำตลอดจนมีอุปกรณ์และเครื่องเวชภัณฑ์ที่จำเป็น

2.2 ด้านโภชนาการ

2.2.1 วัตถุดิบที่ใช้ปรุงอาหารให้เด็ก ต้องมีความใหม่ สด สะอาดเสมอ

2.2.2. อาหารของเด็กในแต่ละมื้อ ต้องมีปริมาณและคุณภาพเพียงพอ

2.2.3 อาหารต้องไม่ซ้ำซากจำเจ มีความน่ารับประทาน และมีความสอดคล้อง

กับสภาพท้องถิ่น และสภาพฤดูกาล

2.2.4 ภาชนะที่ใช้ใส่อาหารต้องสะอาด ไม่เป็นพิษ มีความเหมาะสมต่อเด็กตามช่วงอายุ มีลักษณะพิเศษตามความพิการ และสถานสงเคราะห์ต้องจัดให้มีภาชนะเฉพาะตัวเด็กของแต่ละคน

2.2.5 เด็กควรได้รับอาหารเสริมเพียงพอต่อความต้องการร่างกาย

2.2.6 เด็กควรได้รับอบรมให้มีบริโภคนิสัยอย่างเหมาะสม

2.2.7 กรณีเด็กพิการ เจ็บป่วย ซึ่งต้องการอาหารบางชนิดเป็นพิเศษ สถานสงเคราะห์ต้องจัดให้เพียงพอและเหมาะสมแก่ความต้องการนั้น ๆ

2.2.8 การดูแลด้านโภชนาการต้องถือเป็นภาระหน้าที่โดยตรงของพยาบาล และนักโภชนาการเท่านั้น

3. อาคารสถานที่/สิ่งแวดล้อม

3.1 ควรจัดสถานสงเคราะห์ให้มีสภาพแวดล้อมในลักษณะเหมือนกับบ้าน หรือครอบครัวมากที่สุด โดยมีความเป็นสัดส่วนส่วนตัว ไม่แออัด มีอุปกรณ์ที่จำเป็นเฉพาะตน เช่น ตู้ เตียง ฯลฯ

3.2 บริเวณห้องต่าง ๆ ของอาคารพักต้องแยกเป็นสัดส่วน มีจำนวนเพียงพอและเหมาะสมกับจำนวนเด็ก เช่น ห้องนอน ห้องพักเด็กป่วย ห้องครัว ห้องส้วม เป็นต้น

3.3 การจัดอาคารสถานที่ต้องสอดคล้องกับการจัดกลุ่มเด็กที่เกื้อกูลต่อการเติบโต มีพัฒนาการอย่างเหมาะสมตามวัย และมีความปลอดภัยในการอยู่อาศัย

3.4 พื้นที่ใช้สอยต้องเอื้ออำนวยต่อพัฒนาการของเด็ก เช่น มีบริเวณให้วิ่งเล่นออกกำลังกาย

3.5 อาคารสถานที่ต้องดัดแปลงให้เหมาะสมกับสภาพความพิการ และ/หรือลักษณะ เฉพาะหรือพิเศษทางใดทางหนึ่งของเด็ก

3.6 อาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อม ต้องคำนึงถึงความสวยงามและหลักสุขอนามัย เช่น มีมาตรการป้องกันยุงและแมลง มีป้องกันการทิ้งขยะมูลฝอย อากาศถ่ายเทสะดวก มีแสงสว่างเพียงพอ และต้องมีระบบรักษาความปลอดภัยทุกอาคารอย่างทั่วถึง เช่น เครื่องตัดไฟอัตโนมัติ เครื่องมือดับเพลิง ระบบรักษาความปลอดภัยของเชื้อเพลิง ฯลฯ

4. การบริหารจัดการ

4.1 ด้านโครงสร้างการทำงาน

เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ถือประโยชน์ของเด็กเป็นประโยชน์สูงสุด สถานสงเคราะห์ปรับปรุงโครงสร้างการบริหารงานภายใน การแบ่งหน้าที่รับผิดชอบและกำหนด อัตรากำลัง ดังนี้

4.1.1 สถานสงเคราะห์เด็กอ่อน ควรแบ่งโครงสร้างการทำงานเป็น 3 ฝ่าย 11 งาน ดังนี้

- (1) ฝ่ายบริหารงานสถานสงเคราะห์ ประกอบด้วย 4 งาน คือ
 - งานบริหารทั่วไป-งานประชาสัมพันธ์
 - งานบริการทั่วไป-งานพัฒนานุเคราะห์
- (2) ฝ่ายฟื้นฟูและพัฒนา ประกอบด้วย 3 งาน คือ
 - งานเวชกรรมป้องกันและส่งเสริมสุขภาพ
 - งานส่งเสริมพัฒนาการเด็ก
 - งานบริการเลี้ยงดูเด็ก
- (3) ฝ่ายสังคมสงเคราะห์ ประกอบด้วย 4 งาน คือ
 - งานวิเคราะห์และวางแผน
 - งานทะเบียนประวัติและทะเบียนราษฎร
 - งานติดตามประวัติเด็ก
 - งานส่งเสริมและประสานงาน

4.1.2 คุณสมบัติของผู้บริหารสถานสงเคราะห์เด็กอ่อน ควรมีการกำหนด เพื่อให้มีคุณสมบัติที่สอดคล้องกับการปฏิบัติหน้าที่ดังนี้

- (1) ผู้ปกครองสถานสงเคราะห์เด็กอ่อน ต้องเป็นผู้มีคุณวุฒิทางสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ หรือผ่านหลักสูตรการอบรมทางด้านสังคมสงเคราะห์ ไม่ต่ำกว่า 45 วัน และผ่านหลักสูตรนักบริหารงานประชาสงเคราะห์ (นป.)
- (2) หัวหน้าฝ่ายบริหารงานสถานสงเคราะห์ ควรเป็นผู้ผ่านการอบรมหลักสูตรการประชาสงเคราะห์ (ปส.) หรือ หลักสูตรการบริหารงานอื่น ๆ ไม่ต่ำกว่า 30 วัน
- (3) หัวหน้าฝ่ายฟื้นฟูและพัฒนา ต้องเป็นผู้มีคุณวุฒิด้านพยาบาลศาสตร์ หรือด้านการศึกษา หรือด้านสังคมสงเคราะห์ หรือด้านจิตวิทยาและต้องผ่านการอบรมหลักสูตรการพัฒนาเด็ก และหลักสูตรการบริหารงานอื่น ๆ ไม่ต่ำกว่า 30 วัน

(4) หัวหน้าฝ่ายสังคมสงเคราะห์ ต้องเป็นผู้ที่มีคุณวุฒิสังคมสงเคราะห์ หรือดำรงตำแหน่งนักสังคมสงเคราะห์ไม่ต่ำกว่า 5 ปี และต้องผ่านการอบรมหลักสูตรการพัฒนาเด็ก และหลักสูตรการบริหารงานอื่น ๆ ไม่ต่ำกว่า 30 วัน

4.1.3 การจัดบุคลากรลงปฏิบัติงาน ต้องจัดลงตามตำแหน่งในสัดส่วนที่กำหนดไว้โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ผู้ทำหน้าที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับเด็ก เพื่อให้เจ้าหน้าที่สามารถดูแลเด็กอ่อนได้อย่างใกล้ชิด

4.2 ด้านนโยบายและแผนการดำเนินงาน

4.2.1 นโยบายและแผนงานพัฒนาเด็กในสถานสงเคราะห์เด็กอ่อน ต้องเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ในทุกระดับ โดยยึดถือมาตรฐานการเลี้ยงดูและพัฒนาเด็กเป็นแนวทางในการดำเนินงาน

4.2.2 แผนปฏิบัติการประจำปีของสถานสงเคราะห์เด็กอ่อน ต้องจัดขึ้นทุกปี โดยสถานสงเคราะห์ และผ่านการพิจารณาของกองต้นสังกัด โดยกระบวนการพิจารณาและจัดทำแผนงานและโครงการนี้ต้องระดมการมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่และผู้บริหารในระดับสถานสงเคราะห์ด้วย และแผนงานและโครงการที่ได้รับความเห็นชอบอนุมัติดำเนินการ ต้องได้รับพิจารณาสนับสนุนงบประมาณเป็นลำดับต้นจากกรม เพื่อให้สามารถดำเนินการบรรลุผลได้

4.3 ด้านการดำเนินงาน

4.3.1 การบริหารภายในสถานสงเคราะห์เด็กอ่อน ผู้ปกครองสถานสงเคราะห์ต้องจัดประชุมเจ้าหน้าที่ระดับหัวหน้าระดับหัวหน้าฝ่ายและเจ้าหน้าที่ภายในฝ่ายเป็นประจำอย่างต่อเนื่องทุกเดือน เพื่อรายงานผลการทำงาน สรุปและพัฒนางาน พร้อมทั้งทำรายงานผลเสนอกองต้นสังกัด

4.3.2 การพิจารณารับเด็กเข้า และจำหน่ายเด็กออกจากสถานสงเคราะห์ ควรอยู่ในความรับผิดชอบดำเนินงานโดยฝ่ายเดียวกัน เพื่อความสะดวกในการดำเนินงานและประสานข้อมูล

4.3.3 เพื่อให้เด็กที่มีความจำเป็นอย่างแท้จริงเท่านั้นเข้าอยู่ในสถานสงเคราะห์ ก่อนรับเด็กเข้าสถานสงเคราะห์ กองต้นสังกัด และจังหวัดจักต้องดำเนินการแก้ไขปัญหาลูกและครอบครัวตามความเหมาะสมจำเป็นต้องทุกครั้งก่อนส่งเด็กเข้าสถานสงเคราะห์ กองต้นสังกัดและจังหวัดไม่พึงอนุมัติให้รับเด็กเข้าสถานสงเคราะห์โดยไม่มีการดำเนินการมาตรการใด ๆ เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสอยู่กับครอบครัวที่แท้จริงของตน และควรมีหนังสือทบทวนแนวทางปฏิบัติงานแจ้งทุกจังหวัดให้ทราบโดยทั่วกัน

4.3.4 เพื่อให้เด็กมีระยะเวลาอยู่ในสถานสงเคราะห์ที่สูงที่สุดตามความจำเป็น สถานสงเคราะห์จำเป็นต้องมีการวิเคราะห์เด็กเป็นรายบุคคลและมีกระบวนการที่ชัดเจนในรูปแบบต่าง ๆ ที่จะให้เด็กใช้ชีวิตในสังคมปกติได้เร็วที่สุด เช่นหาครอบครัวอุปการะ/ครอบครัวบุญธรรมให้เด็ก เป็นต้น

4.3.5 สถานสงเคราะห์และกองต้นสังกัดควรถือเป็นภารกิจที่จำเป็นต้องระดมการมีส่วนร่วมของประชาชนและหน่วยงานภาคเอกชนในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์ รวมทั้งทำให้สถานสงเคราะห์มีลักษณะเป็นสถานสงเคราะห์เปิดมากขึ้น

4.4 ด้านระบบการติดตามและนิเทศงาน

4.4.1 การติดตามและนิเทศงานในสถานสงเคราะห์ต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ มีแผนงานที่ชัดเจนให้เป็นไปตามที่กำหนดในมาตรฐาน ทั้งในระดับกรม กอง และ สถานสงเคราะห์

4.4.2 การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์ นอกจากจะต้องกระทำในระบบปกติอย่างสม่ำเสมอแล้ว ฝ่ายแผนงานและโครงการควรจัดให้มีแผนการประเมินและติดตามผลที่ชัดเจน ร่วมกับเจ้าหน้าที่สายวิชาการและผู้ตรวจราชการกรม

4.4.3 กองต้นสังกัดของสถานสงเคราะห์เด็กอ่อน ควรจัดให้มีคณะติดตามและนิเทศงานตามกรอบเนื้อหามาตรฐานอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ โดยคณะบุคลากรภายในกอง มีเจ้าหน้าที่สายวิชาการเป็นผู้รับผิดชอบหลักเพื่อให้มีการพัฒนางานอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ

4.4.4 กองต้นสังกัดของสถานสงเคราะห์เด็กอ่อน จะต้องถือเป็นภารกิจที่จะต้องจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการอย่างน้อยปีละครั้ง เพื่อปรับปรุง ทบทวนและพัฒนาการดำเนินงานในสถานสงเคราะห์เด็กแก่บุคลากรฝ่ายต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ปกครองสถานสงเคราะห์ นักสังคมสงเคราะห์ เจ้าหน้าที่พยาบาล เจ้าหน้าที่พัฒนาเด็ก พร้อมทั้งรายงานผลการประชุมสัมมนาเสนอกรมฯ ทราบ

4.5 การพัฒนาบุคลากร

4.5.1 การพัฒนาบุคลากรถือเป็นกระบวนการสำคัญของการพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน ต้องจัดให้มีขึ้นอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ในรูปแบบที่หลากหลายทั้ง ก่อนประจำการและระหว่างประจำการ

4.5.2 กองเจ้าสังกัดมีภาระหน้าที่ในการจัดคณะฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากรของตนโดยมีการสำรวจปัญหาและความต้องการในการฝึกอบรมของเจ้าหน้าที่ทุกระดับ

4.5.3 ควรให้ความสำคัญกับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องโดยตรงต่อเด็กในสถานสงเคราะห์เป็นพิเศษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งลูกจ้างที่ไม่สามารถเบิกจ่ายงบประมาณของทางราชการได้ เช่น การจัดสวัสดิการ การจัดหาเงินช่วยเหลือพิเศษ การพัฒนาคุณภาพบุคลากร

4.5.4 ควรมีการตรวจสอบคุณภาพบุคลากรในสถานสงเคราะห์ เป็นประจำอย่างน้อยปีละครั้ง โดยให้ความสำคัญกับเจ้าหน้าที่ทำงานสัมผัสใกล้ชิดกับเด็ก กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ (กรมประชาสงเคราะห์. 2539: 1 - 6)

บทที่ 5

บทสรุป หรือข้อเสนอเชิงทฤษฎีและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง "การจัดบริการสวัสดิการสังคม : กรณีศึกษา สถานสงเคราะห์เด็กอ่อน รังสิต" กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา การจัดบริการสวัสดิการสังคมของสถานสงเคราะห์เด็กอ่อน รังสิต เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาการจัดบริการสวัสดิการสังคมแก่เด็กที่เหมาะสมต่อผู้ดำเนินงานและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยใช้วิธีศึกษาจากเอกสาร (Documentary Study) และการศึกษาภาคสนาม (Field Study) โดยใช้การสัมภาษณ์นักพัฒนาสังคม นักโภชนาการ และผู้ปฏิบัติงาน เพื่อทราบทัศนะ ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ โดยจะนำเสนอ ดังนี้

1. การจัดบริการสวัสดิการสังคมของสถานสงเคราะห์เด็กอ่อน รังสิต
2. สภาพปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์เด็กอ่อน รังสิต
3. แนวทางในการพัฒนาการจัดบริการสวัสดิการสังคมแก่เด็กที่เหมาะสม

สรุปผลการศึกษา

1. การจัดบริการสวัสดิการสังคมของสถานสงเคราะห์เด็กอ่อน รังสิต

จากการศึกษาสรุปรายงานกิจการของสถานสงเคราะห์เด็กอ่อน รังสิต วิเคราะห์เปรียบเทียบกับมาตรฐานขั้นพื้นฐานในการดูแลและพัฒนาเด็กอ่อนในสถานสงเคราะห์ ของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1.1 ด้านการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

สถานสงเคราะห์เด็กอ่อน รังสิต มีการดำเนินงานด้านการพัฒนาและฝึกอบรมเด็กตามช่วงอายุ รวมทั้งกิจกรรมด้านนันทนาการทั้งภายในและภายนอกสถานสงเคราะห์ เพื่อให้เด็กมีพัฒนาการสมวัย

1.2 ด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัยและโภชนาการ

สถานสงเคราะห์เด็กอ่อน รังสิต จัดบริการด้านการเลี้ยงดู ให้เด็กได้รับการดูแลด้านปัจจัยสี่ อาหาร นม เครื่องอุปโภค บริโภค โดยมีนักโภชนาการและพยาบาลดูแลและตรวจคุณภาพอาหารและปริมาณให้เหมาะสมกับเด็ก และให้เป็นไปตามหลักโภชนาการที่ถูกต้อง รวมทั้งบริการด้านการรักษาพยาบาลที่มีการจัดทำประวัติสุขภาพของเด็กตั้งแต่แรกรับเข้าและติดตามผลการเจริญเติบโตของเด็กเป็นประจำทุกเดือน การให้ภูมิคุ้มกันโรคแก่เด็กตามเกณฑ์อายุ และตรวจรักษาโรคเมื่อเด็กเกิดการเจ็บป่วย

1.3 ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม

การจัดอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมในสถานสงเคราะห์เด็กอ่อน รังสิต มีการแยกอาคารที่พัก ห้องน้ำ ห้องกิจกรรม ห้องรับประทานอาหาร อย่างเป็นสัดส่วน รวมทั้งมีการตกแต่งสถานที่และสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสมตามมาตรฐาน

1.4 ด้านการบริหารและการจัดการ

สถานสงเคราะห์เด็กอ่อน รังสิต มีการพัฒนานุเคราะห์ทุกสายอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นการประชุม การอบรมและพัฒนา การศึกษาดูงานทั้งภายในและภายนอกสถานที่อย่างต่อเนื่อง ด้านการเงินและงบประมาณ ได้ดำเนินการจัดสรรงบประมาณได้ครอบคลุมทุกภารกิจ

จากผลการศึกษา พบว่าบุคลากรของสถานสงเคราะห์เด็กอ่อน รังสิต ตั้งแต่ลูกจ้างชั่วคราว ถึงข้าราชการ ส่วนใหญ่มีอายุงานมากกว่า 3 ปี มีเพศหญิงมากกว่าเพศชาย การบริหารงานตามนโยบายการจัดบริการสวัสดิการสังคม ของ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ องค์การมีการกำหนดวัตถุประสงค์และการดำเนินงานอย่างชัดเจน มีแผนภูมิการบริหารงานตามสายบังคับบัญชา ผู้บริหารมีความยืดหยุ่น ปกครองด้วยหลักมนุษยธรรม เปิดโอกาสให้หน่วยงานภายนอกเข้ามามีส่วนในการช่วยเหลือเด็ก และมีการดำเนินการจัดทำสรุปรายงานกิจการเป็นประจำทุกปี

2. สภาพปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์เด็กอ่อน

รังสิต

จากการสัมภาษณ์ คุณชาญวุฒิ เมธีกุล นักสังคมสงเคราะห์ 4 และผู้ปฏิบัติงานจำนวน 11 คน ได้สรุปปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน ดังนี้

ด้านอาคาร สถานที่

จำนวนอาคาร สถานที่ในปัจจุบัน มีแนวโน้มไม่เพียงพอต่อการให้บริการ เนื่องจากสภาพพื้นที่มีจำกัด และเด็กถูกทอดทิ้งมีแนวโน้มสูงขึ้นทุกปี ถึงแม้จะมีการปรับปรุงอาคารสถานที่อย่างต่อเนื่องก็ตาม คงไม่สามารถรองรับจำนวนเด็กที่เพิ่มสูงขึ้นได้

ด้านบุคลากร

จากจำนวนเด็กที่เข้ารับการอุปการะมีจำนวนเพิ่มขึ้น สวนทางกับอัตรากำลังที่คงเดิม ทำให้การดูแลเด็กเป็นไปด้วยความลำบาก ผู้มีหน้าที่โดยตรงเกิดความเครียดจากการปฏิบัติงาน อันจะส่งผลโดยตรงต่อเด็ก

ด้านงบประมาณ

งบประมาณในการจัดจ้าง/ค่าตอบแทน มีอัตราที่ไม่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจปัจจุบัน ลูกจ้างประสบปัญหาในการเบิกจ่ายค่าตอบแทน การจัดอาหารตามหลักโภชนาการของสถานสงเคราะห์มีข้อจำกัดในด้านงบประมาณ เนื่องจากค่าอาหารของเด็กที่ได้รับจากงบประมาณอัตราเฉลี่ย 52 บาท/คน/วัน ต่อจำนวนเด็ก 270 คน ที่สถานสงเคราะห์กำหนดนั้น ความเป็นจริงจำนวนเด็กมีสูงกว่าจำนวนที่กำหนดไว้ จึงทำให้ต้องเฉลี่ยงบประมาณออกตามจริง ซึ่งสถานสงเคราะห์ต้องพึ่งพิงเงินบริจาคจากหน่วยงานภายนอกมาสนับสนุน

3. แนวทางในการพัฒนาการจัดบริการสวัสดิการสังคมแก่เด็กที่เหมาะสมต่อผู้ดำเนินงาน

3.1 การจัดบริการสวัสดิการสังคมแก่เด็ก โดยการรับเข้าดูแลภายในสถานสงเคราะห์ และมีระบบโภชนาการที่ดี สภาพความเป็นอยู่ที่เหมาะสม มีส่วนผลักดันให้มีการทอดทิ้งเด็ก อันทำให้เป็นภาระแก่รัฐบาลและทำให้เด็กมีปัญหาทางด้านจิตใจมากขึ้น ซึ่งจำเป็นต้องแก้ไขที่ครอบครัว โดยการปรับทัศนคติในเรื่องความรัก ความอบอุ่น เพื่อส่งเสริมให้ไม่มีการทอดทิ้งเด็ก

3.2 ประสิทธิภาพของการบริการในสถานสงเคราะห์ ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับงบประมาณของรัฐ ที่ให้การสนับสนุนการดำเนินงาน เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มเป้าหมายอื่น งานด้านเด็กยังนับได้ว่าได้รับงบประมาณอย่างจำกัด ซึ่งส่งผลกระทบต่อการจัดบริการต่าง ๆ ในสถานสงเคราะห์

3.3 อัตรากำลังคนบางตำแหน่ง ในสถานสงเคราะห์ยังขาดแคลนบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ บางตำแหน่งที่สำคัญมีเพียงหนึ่งตำแหน่ง ทำให้การดำเนินภารกิจในภาคปฏิบัติไม่เป็นไปตามนโยบาย บางแห่งบุคลากรมีปัญหาด้านบุคลิกภาพและประสิทธิภาพการทำงาน เนื่องจากการทำงานกับเด็กต้องเป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดี มีใจรัก มีความอดทน มีจิตใจอารี ซึ่งบางครั้งหน่วยงานไม่สามารถได้คนตามคุณสมบัติที่ต้องการ

3.4 การรณรงค์ให้หน่วยงานภาคเอกชน เห็นความสำคัญและได้มีบทบาทเข้ามาดูแลสงเคราะห์เด็ก ก็จะทำให้หน่วยงานมีเครือข่ายในการดำเนินนโยบายพัฒนางานสวัสดิการเพิ่มมากขึ้น

ผลการศึกษาจะเห็นได้ว่าการจัดบริการสวัสดิการสังคมของสถานสงเคราะห์เด็กอ่อนรังสิต นั้น มีผลการดำเนินงานสอดคล้องกับนโยบายการให้บริการของรัฐ แต่มีข้อจำกัดในการปฏิบัติงานบางส่วนเช่น การบริการเกี่ยวกับอาคารสถานที่ เริ่มไม่เพียงพอ เนื่องจากจำนวนเด็กในสถานสงเคราะห์มีแนวโน้มสูงขึ้น สวนทางกับงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัด ส่งผลกระทบต่อ

บริหารโดยรวม คือ จำนวนบุคลากร การรักษาพยาบาล การให้การศึกษา เป็นต้น ซึ่งผลการศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยขอเสนอเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดบริการสวัสดิการที่เหมาะสมของสถานสงเคราะห์ต่อหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้องต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กิตติพัฒน์ นนทปัทมะดุลย์. (2546). การวิจัยเชิงคุณภาพในสวัสดิการสังคม:แนวคิดและวิธีวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กิตติพัฒน์ นนทปัทมะดุลย์. (2540). นโยบายสังคมและสวัสดิการสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 2. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กัญญารัตน์ จิรจินดา. (2540). การศึกษาการให้บริการสวัสดิการสังคมแก่เด็กในสถานแรกรับเด็กหญิงพญาไท. ภาคนิพนธ์ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ. ถ่ายเอกสาร.
- คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ, สำนักงาน. (2537). อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ
- ระพีพรรณ คำหอม. (2545). สวัสดิการสังคมกับสังคมไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นงลักษณ์ เทพสวัสดิ์. (2532). รายงานการวิจัยเด็กถูกทอดทิ้งในสังคมไทย. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นิตยา เงินประเสริฐศรี. (2529). นโยบายของรัฐที่มีต่อการให้สวัสดิการแก่เด็กกำพร้าและเด็กที่ครอบครัวประสบปัญหาความเดือดร้อนทางเศรษฐกิจ. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- มาริสสา ภูเพ็ชร. (2526). งานสังคมสงเคราะห์:มรรควิธีสู่การพัฒนาสังคม. หน้า 62. ในการประชุมสงเคราะห์.
- วันทนี วาสิกะสิน; สุรางค์รัตน์ วศินารมณ; และ กิตติพัฒน์ นนทปัทมะดุลย์. (2538). ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วาสนา สราภิมย์. (2542). แนวทางในการนำมาตรฐานขั้นพื้นฐานในการจัดบริการรับเลี้ยงและพัฒนาเด็กปฐมวัย (0-6 ปี) มาเป็นแนวทางในการบริหารงานสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชนที่มาขออนุญาตจัดตั้งกับกรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม. วิทยานิพนธ์ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. (2528). ระบบการให้บริการสวัสดิการที่มุ่งสู่การพัฒนาสังคม.

รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เสาวภาคย์ ศุภนิธย์. (2539, มกราคม-กุมภาพันธ์). เด็กในภาวะยากลำบาก. นิตยสารการ

ประชาสงเคราะห์. ม.ป.พ.

สุรรัตน์ ก้านบัวแก้ว. (2542). การจัดสวัสดิการสังคมแก่เด็กถูกทอดทิ้งในทัศนะของนักสังคม

สงเคราะห์. วิทยานิพนธ์ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

อุ้นตา นพคุณ. (2535). การศึกษาสถานภาพและนโยบายเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนผู้ด้อยโอกาส :

เด็กถูกทอดทิ้ง. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อุไรวรรณ พันธุ์ประพันธ์ และคณะ. (2534). การทอดทิ้งเด็ก : ปัญหาที่ท้าทายจิตสำนึกและ

ความรับผิดชอบของสังคมในปัจจุบัน. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: กองสงเคราะห์เด็ก

และบุคคลวัยรุ่น กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย.

ประวัติผู้ทำสารนิพนธ์

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวเสาวนีย์ พวงมาลัย
วัน เดือน ปีเกิด	29 ธันวาคม 2516
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 39/400 หมู่บ้านบุศรีรินทร์ ซอย 29 ถนนพระยาสุเรนทร์ แขวงสามวาตะวันตก เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร 10510
ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน	หัวหน้าแผนกอำนวยการและประกันคุณภาพ
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย เลขที่ 200 ถนนรังสิต-นครนายก ตำบลรังสิต อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี 12110
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2545	ศิลปศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง
พ.ศ. 2549	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

